

Itsevastuullistettu hyvinvointi OECD:n nuorten hallinta hyvinvointipolitiikalla

Helsingin yliopisto
Käyttäytymistieteellinen tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos
Koulutusohjelma
Pro gradu -tutkielma
Kasvatustiede
Huhtikuu 2018
Pinja Emilia Fernström

Ohjaaja: Kristiina Brunila

Tiedekunta - Fakultet - Faculty Kasvatustieteellinen tiedekunta		Laitos - Institution - Department	
Tekijä - Författare - Author Pinja Emilia Fernström			
Työn nimi - Arbetets titel Itsevaluustettu hyvinvointi			
Title OECD:n nuorten hallinta hyvinvointipolitiikalla			
Oppiaine - Läroämne - Subject Yleinen ja aikuiskasvatustiede			
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Pro gradu -tutkielma / Kristiina Brunila		Aika - Datum - Month and year 04 - 2018	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 76 s.
Tiivistelmä - Referat - Abstract <p>Hyvinvointi ja sen edistäminen ovat saaneet paljon huomiota viime aikoina. Vaikka hyvinvointi ei poliittisesti ole uusi päämäärä, tarkoituksenani on argumentoida, että päämäärä itsessään on saanut uusia muotoja ja merkityksiä. Tutkielmassani näen hyvinvoinnin filosofisena käsitteenä, jota on vaikeaa kääntää politiikan kielelle. Päämääränä hyvinvointi pitää sisällään normatiivisia ajatuksia ja edellytyksiä sille, miten lasten ja nuorten tulisi olla ja käyttäytyä. Kyseenalaistamalla hyvinvoinnin käsitettä avautuu tila tarkastella mitä todella edistämme, kun edistämme hyvinvointia.</p> <p>Esittämällä viimeisimpiä muutoksia hyvinvointivaltiossa, ehdotan hyvinvointivaltion muuttuneen kilpailukyky-yhteiskunnaksi. Esimerkkinä tästä on lasten ja nuorten vastuullistaminen yrittäjämäisyydestä ja erilaisten taitojen opettelemisesta, joilla nähdään olevan mahdollista kilpailla tulevaisuuden työmarkkinoilla. Ajatus tasa-arvosta ei mahdu kilpailun ajatukseen, jossa ainoastaan parhaimmat palkitaan. Tämä on vastaan hyvinvointivaltion peruspilareita, minkä vuoksi käytän kilpailukyky-yhteiskunnan käsitettä.</p> <p>Tutkielmassani tutkin diskursiivisesti hallinnan näkökulmasta OECD:n Skills for Social Progress (2015) -raporttia. Tulevaisuuden globaalien haasteiden edessä OECD:n mukaan myös muilla kuin kognitiivisilla taidoilla on merkitystä kun pyritään 'elämän menestykseen'. Kognitiivisilla taidoilla on merkitystä, mutta tutkimani raportin mukaan sosioemotionaalisilla taidoilla on merkitystä kasvattaessa onnellista ja menestyvää kansalaista. Kysyn aineistoltani kysymykset: (1) minkälaista subjektiviteettiä muodostetaan hyvinvoinnin poliittisessa ohjauksessa sekä (2) miten hyvinvoinnin poliittista ohjausta oikeutetaan?</p> <p>Tulen ehdottaneeksi, että hyvinvointipolitiikassa diskursiivisesti muodostuva hyvinvointi ei välttämättä tule edistyneeksi hyvinvointia. Edistämisen sijaan se kontribuoi uusliberaaliin poliittiseen rationaaliin, jossa muodostetaan ahkeraa ja yrittäjämäistä subjektiviteettiä. En kiellä, etteikö hyvinvointia olisi mahdollista parantaa sosioemotionaalisilla taidoilla, vaan argumentoin hyvinvoinnin ideaalin saavan sen kautta performatiivisen ja ristiriitaisen määritelmän. Näen sen kontribuoivan vanhentuneeseen Amerikkalaiseen unelmaan, jossa 'kovalla työllä voi menestyä'. Tämä ei ota huomioon monia esteitä, joita elämässä 'menestymisen' tiellä on.</p>			
Avainsanat - Nyckelord Hyvinvointipolitiikka, nuoret, OECD, hallinta, kilpailukyky-yhteiskunta, subjektiviteetti, uusliberalismi, poliittinen rationaali, terapisaatio, diskurssianalyysi			
Keywords Wellbeing policy, youth, OECD, governmentality, competitive society, subjectivity, neoliberalism, political rational, therapization, discourse analysis			
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited E-thesis			
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information			

Tiedekunta - Fakultet - Faculty Faculty of Educational Sciences		Laitos - Institution - Department	
Tekijä - Författare - Author Pinja Emilia Fernström			
Työn nimi - Arbetets titel Self-responsibilized Wellbeing.			
Title Governing the Youth by the OECD's Wellbeing Policy			
Oppiaine - Läroämne - Subject Education			
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Master's Thesis / Kristiina Brunila		Aika - Datum - Month and year 04 - 2018	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 76 pp.
Tiivistelmä - Referat - Abstract <p>Wellbeing and its development has gained a remarkable position in welfare policy. Although as an objective for politics it is far from new, I argue, that the objective itself has found new forms and meanings. In my masters dissertation, I see wellbeing as an intrinsically philosophical concept, that when translated to politics takes rather normative forms. Wellbeing as an ideal for education has in itself normative ideas on how children and youths should be and how they should behave. Questioning the concept of wellbeing itself creates a space to examine what do we really improve when improving wellbeing in education and to what ends.</p> <p>By pointing out to the late changes in the welfare state, I suggest that the welfare state has changed to a 'competitive society'. This, for example, manifests itself as a way of educating children to be self-responsible self-entrepreneurs gaining skills with which to compete in the future labour market. Equality has no space in competition, where only the best are rewarded. This goes against the core values of the welfare state, hence the competitive society.</p> <p>I take to closer examination the OECD report 'Skills for Social Progress' (2015), which I analyse discursively from the point of view of governance. In a future of global challenges, according to the OECD other attributes than cognitive skills will have more meaning in 'life success'. Cognitive skills are important, but according to the report I have analyzed socioemotional skills have importance in bringing up a 'happy and successful citizen'. I ask my data the questions (1) what kind of subjectivity takes form for youths in the OECD's Skills for Social Progress report and (2) how is the developing of wellbeing (socioemotional) skills justified.</p> <p>I argue, that wellbeing as an educational ideal or objective is, instead of actually improving wellbeing, contributing to the neoliberal rationale of creating hard-working, self-entrepreneurial subjectivities. I do not deny that wellbeing could not be improved by these skills, but I argue that wellbeing takes a performative ultra-active form of a way of being. It contributes to the liberal, out-of-date illusion of the American dream 'work hard and you will succeed' and does not take into account the various embedded obstacles for 'life success'.</p>			
Avainsanat - Nyckelord Hyvinvointipolitiikka, nuoret, OECD, hallinta, kilpailukyky-yhteiskunta, subjektiviteetti, uusliberalismi, poliittinen rationaali, terapisaatio, diskurssianalyysi			
Keywords Wellbeing policy, youth, OECD, governmentality, competitive society, subjectivity, neoliberalism, political rational, therapization, discourse analysis			
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited E-thesis			
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information			

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1
2. Hyvinvointi ideaalina - <i>hallinnan mahdollistaja</i>	3
2.1 Erilaisia tulokulmia hyvinvointiin	3
2.2 Hyvinvoinnin relatiivinen aspekti	5
2.2 Hyvinvoinnin relatiivisuus hallinnan mahdollistajana	7
3. Vastuu nuorista hyvinvointivaltiolta terapisoivaan itsevastuuseen	8
3.1 Hyvinvointivaltion muutos kilpailukyky-yhteiskunnaksi	8
3.2 Kilpailukyky-yhteiskunnan itsevastuulliset, valitsevat ja hylätyt yksilöt	10
3.3 Nuorten vastuu tulevaisuudesta	12
3.4 Nuoret terapeuttisessa eetoksessa	14
4. Hyvinvointi, nuoret ja OECD	17
4.1 Informaatiolla ohjaavan OECD tutkiminen	17
4.2 Nuoret, OECD ja hyvinvoinnin tutkiminen	20
4.3 Aineistoni paikantuminen OECD:n hyvinvointinäkemyksessä	22
5. Hallinnan kiikarit	25
6. Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset	29
7. Tutkimuksen toteutus	30
7.1 Diskurssianalyysi ja ontologiset oletukseni	30
7.2 Diskursiivinen lukutapa - valintoja ja diskurssiin osallistumista	33
7.3 Diskurssianalyysin kritiikkiä	36
8. Hyvinvointi nuorten hallintana	39
8.1 Hallinnan oikeutus	40
8.1.1 Tulevaisuus on ongelmallinen, nuorta tulee auttaa	40
8.1.2 Tulevaisuudessa on kilpailtava, nuorta tulee auttaa	42
8.1.3 Lamasta on noustava, nuorta on autettava	47
8.2 Ristiriitainen nuoren subjektiviteetti	49
8.2.1 Solidaarinen kilpailija	49
8.2.2 Mukautuva tulevaisuuden pelastaja	54
9. Lopuksi	57
9.1 Ongelmia, terapiaa ja passivointia	57
9.2 Reflektointia tutkimusprosessista	60
9.3 Jatkoa tutkimukselleni	61
LÄHTEET	63

1 Johdanto

“26-vuotias korkeakoulutettu paloi loppuun työssä, eikä stressi hellittänyt edes sairauslomalla - Tutkija: Olen huolissani siitä, millaiseen kulttuuriin nuori sukupolvemme on työelämässä opetettu” HS 23.2.2018

Tällä ja monella muulla samantapaisella lehtiotsikolla kuvataan nykypäivän työelämää. Artikkelin mukaan työssäkäyvät nuoret aikuiset pukevut ylleen onnellisuusmaskin, sillä onnellisuus koetaan yhdeksi hyvän työntekijän kriteeriksi (HS 23.2.2018). Lapsia ja nuoria kasvatetaan tulevaisuuden työelämään, jossa onnellisuudella ja sen performoinnilla on yhä tärkeämpi merkitys. Onnellisuus ja hyvinvointi sekä niiden pohtiminen ja edistäminen ovatkin olleet paljon esillä niin julkisessa, poliittisessa kun yksityisessä kielessä. Hyvinvoinnista tuntuu muodostuvan eräänlainen ideaali, hyvän työntekijän tai kenties jopa kansalaisen kriteeri, minkä nuoret vaikuttavat kokevan hyvin vahvasti. Miksi nuoret kokevat hyvinvoinnin tavoittelun niin vahvasti, että täytyy pukea ‘onnellisuusmaski’ päälle?

Tulevaisuuden globaalit haasteet ovat olleet viime aikoina paljon esillä. Muun muassa ilmastonmuutos, vanhenevat ikäluokat, syrjäytyminen, teknologian kehitys ja lisääntynyt maahanmuutto ovat monipuolisia haasteita, joiden vastaamiseen on alettava jo nyt. Hyvinvoinnin edistämällä on nähty olevan paljon positiivisia vaikutuksia niin yksilöön kuin yhteiskuntaankin. Hyvinvoinnin ja onnellisuuden on nähty tekevän ihmisistä muun muassa produktiivisempia (Flint-Taylor & Cooper 2014), hyvinvoivat yksilöt nähdään halvempina yhteiskunnalle (Eriksson & Lindström 2014), heidän nähdään myös oppivan paremmin (Furedi 2004) ja olevan kohtuullisempia kuluttajia (Basu, Kaplan & Kaplan 2014). Hyvinvoinnin lukuisten myönteisten vaikutusten avulla hahmotetaan näin ollen yhtä mahdollista vastausta tulevaisuuden ongelmiin.

Klassisesti koulutuksen ja kasvatuksen ajatellaan olevan osa vastausta, kun kyse on tulevaisuuteen valmistautumisesta. Tilanne ei ole erilainen nytkään. Kasvatuksen, koulutuksen ja ohjauksen on tarkoitus opettaa tietoja ja taitoja, joilla tulevaisuuden ongelmiin voitaisiin vastata ja näin katse suunnataan tyypillisesti nuoriin. Nuoret on

aina nähty tulevaisuuden rakentajina sekä samaan aikaan sen uhkana, minkä vuoksi ajatellaan, että nuoria tulee valmistaa tulevaisuuteen. Viime aikoina on herännyt suuri kiinnostus hyvinvoinnin merkitykseen juuri tässä yhtälössä. Koska nuoret nähdään tulevaisuutenamme, etenkin nuoriin ja heidän hyvinvointiinsa tahdotaan keskittyä. Tämä on nähtävissä tämän tutkimuksen kohteena olevan kansainvälisen taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD:n (Organisation for Economic Cooperation and Development) toiminnassa. OECD on kehittänyt hyvinvoinnille myös ei-taloudellisia mittareita, mikä heijastuu OECD:n tasolla koulutuksen ja sen kehittämisen pohdintaan.

Tutkimukseni tarkoituksena on tutkia millaista subjektiviteettia OECD:n raportti hyvinvoinnin edistämisen kautta tarjoaa nuorille ja miten sitä oikeutetaan. Tarkoituksenani ei siis ole sinänsä kritisoida hyvinvointia päämääränä itsessään, vaan ottaa (muun muassa Sara Ahmedin (2010) ja Amy Chapmanin (2015) tavoin) kriittisempi näkökulma tarkastellakseni hyvinvointipolitiikan muodostamaa kuvaa hyvinvoinnista. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna OECD:n hyvinvointipolitiikan avulla tullaan luoneeksi normatiivisia ohjeita siitä miten tulisi olla ja käyttäytyä.

2. Hyvinvointi ideaalina - *hallinnan mahdollistaja*

Hyvinvoinnin edistäminen on ollut läpi historian merkittävä poliittinen tavoite. Viime aikoina hyvinvoinnista ollaan kuitenkin kiinnostuttu paljon, sillä sen on todettu vaikuttavan positiivisesti moneen asiaan. Herääkin kysymys: mitä hyvinvoinnin nähdään tarkoittavan? Minkälaiseksi hyvinvointi muodostuu poliittisessa ohjauksessa? Tämän luvun tarkoituksena on osoittaa, että hyvinvoinnin voi ymmärtää monella tapaa riippuen näkökulmasta, josta käsitettä katsoo. Lopuksi ehdotan, että yleinen ajatus hyvinvoinnista muodostuu kulttuurisesti ja on sidoksissa tiettyyn historialliseen aikaan, jolloin tuo ajatus hyvinvoinnista tulee muodostaneeksi myös eräänlaista ideaalia siitä miten tulisi olla.

2.1 Erilaisia tulokulmia hyvinvointiin

Tutkielmani tarkoitus on tarkastella kriittisesti hyvinvoinnin edistämisen ajatusta. Tutkielmani kantava ajatus on, että määrittelemällä hyvinvoinnin ideaalia tulee määritelleeksi tiettyä ideaalia olemisesta, ihmisestä ja toimimisesta. Perustellakseni tätä ajatusta aloitan käsittelemällä hyvinvoinnin käsitteen saamia toisistaan eriäviä määritelmiä riippuen näkökulmasta. En ota itse kantaa kysymykseen ‘mitä hyvinvointi on’. Vertaisinkin hyvinvoinnin käsitteen käyttöä monitoimityökaluun: sitä voi käyttää mihin tahansa tarkoitukseen.

Hyvinvointi onkin nimittäin monitahoinen ja liukas käsite. Sen ‘reseptiä’ on pohdittu monesta tulokulmasta, joiden kautta se saa myös monenlaisia merkityksiä. Yleisessä keskustelussa se voi sisältää lukuisia osa-alueita, kuten muun muassa fyysisen ja psykologisen terveyden ja tuon terveyden kokemuksen, mielen tasapainon, terveellisen elämäntavan, kuntoilun, ruokavalion, yhteiskunnallisen osallistumisen, sosiaalisuuden, vähäisen päihteiden käytön ja jopa ulkonäön. Yleisessä keskustelussa hyvinvoinnin käsitettä käytetään usein kuin kaikki ymmärtäisivät sen samalla tavalla. Kun käsitettä lähestyy ja pyrkii määrittelemään sen tarkemmin, se osoittautuu olevansa merkitykseltään melko pirstoutunut. Lisäksi usein unohdetaan, että hyvinvoinnin käsitteen määrittely sisältää samalla myös määrittelyn siitä mitä on olla ‘ei-hyvinvoiva’ (McLeod & Wright 2016, 777).

Hyvinvoinnin pohdinnan voikin perinteisesti nähdä filosofisena tehtävänä, minkä vuoksi koen tärkeäksi aloittaa antiikin filosofien hyvinvoinnin pohdinnasta. Paljon hyvinvointia pohtivaa kirjallisuutta pohjautuukin Aristoteleksen ajatuksille ja hänen ajatuksiaan käytetään myös monessa koulutuspoliittisessa dokumentissa (Cigman 2012, 452-453). Aristoteleksen mukaan todellinen hyvinvointi on ajattelusta, tuntemisesta ja oikein toimimisesta nauttimista, jota hän kutsui eudaimoniaksi. Hän erotti eudaimonian hedoniasta, eli elämisestä ainoastaan pinnallisista asioista nautiskellen. (Cigman 2012 452-453; Deci & Ryan 2006, 2-3.) Siinä missä hedonia on pinnallista nautiskelua, eudaimonia on syvempää tyytyväisyyden, harmonian ja hyvinvoinnin tunnetta (Deci & Ryan 2006, 2-3). Esimerkiksi positiivinen psykologia, joka pyrkii hyvinvoinnin saavuttamiseen positiivisen asenteen kautta, pohjautuu laajalti Aristoteleksen ajatuksiin eudaimonian tavoittelusta (Cigman 2012, 450-452).

Sokrateen mielestä puolestaan hyvinvointi on sen etsimisen prosessi. Hänen mielestään hyvinvointi ei siis ole itsessään päämäärä. Hyvinvoinnin etsimisen prosessin Sokrates puolestaan käsitti kuin ihmisluonnolle synnynnäisenä tehtävänä. Hänen hyvinvointiin liittyvä ajattelunsa sisältää myös moraalisempia ulottuvuuksia, joiden mukaan on olemassa kuin universaali oikea ja väärä, joilla on merkitystä onnellisuudelle: ‘on parempi kärsiä vääryyttä kuin tehdä sitä’. (Keinänen & Vaden 2011, 103-104.) Filosofisia ajatuksia hyvinvoinnista on tietenkin yhtä paljon kuin filosofeja maailmassa. Filosofian näkökulmasta ajatus hyvinvoinnista määrittyy kuitenkin tyypillisesti kuin mielenmaisemaksi ja saa näin ollen enemmän eudaimonisia kun hedonisia hyvinvoinnin piirteitä.

Filosofia tieteenalana keskittyy nimenomaan ajatteluun, minkä vuoksi onkin loogista, että myös hyvinvointi nähdään kuin ajattelusta syntyvänä mielenmaisemana. Lääketieteen puolestaan voisi nähdä edustavan kuin vastakkaista tulokulmaa hyvinvointiin. Siinä missä filosofia keskittyy pikemminkin mielenmaisemallisiin hyvinvoinnin määritelmiin, lääketiede käsittää hyvinvoinnin melko faktisesti tai objektiivisesti. Lääketieteen tarkoituksena on taata potilaan fyysinen ja psyykkinen terveys. Näin ollen lääketieteen näkökulmasta hyvinvointi on kehollisten ja faktisten oireiden summa, vaikka tietenkin myös psyykkinen puoli tunnustetaan. (Ware Jr. 1990,

107-108.) Hyvinvoinnin määrittely ei siis ole niin yksinkertaista, sillä se riippuu oleellisesti myös lähtökohdista, joista ajatusta hyvinvoinnista aletaan muodostamaan.

Hyvinvoinnin käsitteen voi myös nähdä sisältävän kuin kaksi osa-aluetta: mitä tarvitsemme pärjätäksemme (do well) ja mitä tarvitsemme voidaksemme hyvin (be well) (Dean 2010). Tämän ajattelun mukaisesti hyvinvointi koostuisi niin ikään objektiivisista ja subjektiivisista määreistä, jotka yhdessä muodostaisivat kokonaishyvinvoinnin. Viime aikoina erilaiset subjektiivisen hyvinvoinnin mittarit (kuten OECD:n Life Satisfaction Index, joka tutkii elämään tyytyväisyyttä) ovat saaneet paljon medianäkyvyyttä (Marklund 2013, 12-13). Kiinnostus siitä mitä nimenomaan tuo 'voida hyvin' tarkoittaa, toisin sanoen miten edistää kokemusta hyvinvoinnista, näyttäytyy onnellisuuden tavoittelun muodossa. Monissa tutkimuksissa hyvinvoinnista ja onnellisuudesta puhutaankin melko päällekkäin, niihin viitataan kuin samana asiana (Veenhoven 2012), tai on tehty käsitteellinen valinta puhua niistä yhdessä (mm. Ahmed 2010, Marklund 2013).

Juuri tämä itsen henkisen kehittämisen näkökulma, itsensä auttaminen, elämänlaadun pohtiminen ja monella tavalla itsensä hyväksyminen on ollut viime aikoina näkyvää (Furedi 2004, 2-5; Ecclestone & Wright 2009, 2). Tämä 'terapeuttisempi' puoli hyvinvointia näyttäytyy muun muassa mindfulness -harjoituksina, self-help -kirjallisuutena, itsetunnosta puhumisena, itsen kasvun ajatteluna, erilaisten elämänvalmennusten kysyntänä ja yleisesti kaikkea puhetta lävistävänä terapeuttisena kielenä (Ahmed 2010; Marklund 2013; Ecclestone & Brunila 2014b; Furedi 2004; Ecclestone & Wright 2009).

2.2 Hyvinvoinnin relatiivinen aspekti

Hyvinvointia voi siis lähestyä monella tapaa, joilla on merkitystä siihen minkälaiseksi ymmärrys hyvinvoinnista muodostuu. Edellä mainitsemieni tulokulmien lisäksi, hyvinvoinnin voi muun muassa myös nähdä olevan suhteessa ympäröivään kulttuuriin ja historialliseen aikaan. Psykologisesti hyvinvointi nähdäänkin dynaamisena terminä, jota sosiaalisessa kanssakäymisessä määritellään uudelleen ja uudelleen (mm. Anand,

Hunter & Smith 2005; Gough, McGregor & Camfield 2007). Hyvinvoinnin relatiivisuudella viitataan siis siihen, että ajatus hyvinvoinnista voi muuttua myös ympäristön, yhteisön ja maailman tilanteen mukaan (Easterlin 1973, 4-7).

Relaation aspektilla viitataan myös erilaisiin hyvinvoinnin määritelmien vaikutuksesta siihen miten yksilö nähdään hyvinvoivana. Yksinkertainen esimerkki on paino: jos tietyn ajan ja paikan kulttuurin hyvinvointiajatukseseen kiinnitetään urheilullisuus, ylipaino tai huono kunto nähdään herkästi viitteenä ei-hyvinvoinnista. Myös taloudellinen hyvinvointi, tai taloudellinen pärjääminen, on relatiivista. Yksilö ei ajattele omaa taloudellista hyvinvointiaan absoluuttisesti, vaan relatiivisesti: nostaen kaikkien tulotasoa, yksilön taloudellisen hyvinvoinnin arviointi tapahtuu verrattuna muiden tulotasoon - ei absoluuttiseen tulotasoon (Easterlin 1973, 4-8).

Hyvä esimerkki hyvinvoinnin monipuolisuudesta on sosiologi Eeva Soinnun (2006) tutkimus vaihtoehtohoitoihin hakeutumisen syistä. Soinnun (2006) tutkimuksen läpileikkaava tulos oli, että yksilöillä oli tarve kokea olevansa hyvinvoiva, vaikka on ja tiedostaa olevansa hoitojen jälkeenkin sairas. Näin ollen kuin 'faktisella' hyvinvoinnilla (tai terveydellä) ei sinänsä ollut yksilölle yhtä paljon merkitystä, kuin subjektiivisella kokemuksella hyvinvoinnista. Tätä tulosta hän peilasi tutkimuksessaan Furedin ajatuksiin länsimaalaisesta identiteetistä (Sointu 2006, 17). Länsimaalainen identiteetti on muodostunut sosiaalisessa kanssakäymisessä tietyssä kontekstissa, ajassa ja paikassa. Furedin (2004) mukaan nykypäivän länsimaalaiselle identiteetille on tärkeää olla valitseva, pohtiva ja uniikki oma itsensä (17). Vaihtoehtohoitojen valinta saattaisi Soinnun (2006) mukaan näin ollen olla tapa ilmaista ja rakentaa omaa uniikkia identiteettiään. Kiinnittyessään tietyn aikakauden ja paikan identiteettikäsitykseen hyvinvointi on näin ollen myös relatiivista, sillä se on määritelty vuorovaikutuksessa ympäröivään todellisuuteen. Ajatusta hyvinvoinnista voi näin pitää peilinä siitä, minkä nähdään olevan 'hyvää' olemista.

2.2 Hyvinvoinnin relatiivisuus hallinnan mahdollistajana

Kuten edellä olen perustellut, hyvinvoinnin termin määrittely on relaatiossa aikaan, paikkaan ja sen kulttuuriin. Näin ollen hyvinvointi pitää aina sisällään implisiittisesti normatiivisia odotuksia yksilöstä, sosiaalisesta kanssakäymisestä sekä toimijuudesta. (Chapman 2015, 147). Koska määrittelemällä hyvinvoinnin tulee määritelleeksi myös mitä on olla voimatta hyvin, hyvinvointi käsitteenä tulee määritelleeksi myös minkälaisia meidän tulisi olla tai mitä meiltä odotetaan. Määritellessään hyvinvointia käsitteenä, tullaan siis määritelleeksi normia siitä, miten tulisi käyttäytyä sekä ajatusta eräänlaisesta ihanne-ihmisestä.

Viime aikoina on ollut paljon puhetta erilaisten hyvinvointitaitojen opettamisesta. Hyvinvointi onkin saanut paljon sijaa kouluissa, mikä näkyy esimerkiksi siten, että monissa maissa hyvinvointi tai siihen liittyviä erilaisia osa-alueita on kirjattuna joko eksplisiittisesti tai implisiittisesti kansallisiin opetussuunnitelmiin (OECD SSP 2015, 97; Chapman 2015, 144-147). Hyvinvointi ei siis jää ainoastaan filosofian tasolle, vaan sitä pyritään aktiivisesti määrittelemään ja opettamaan. Australialaisen kasvatustieteilijän Amy Chapmanin (2015) mukaan hyvinvoinnin opettamista ei kuitenkaan olla tarpeeksi ajateltu juuri filosofisemmalta kannalta. Kasvatusideaalit ovat aina arvolatautuneita ja sisältävät ajatuksen siitä mikä on oikein ja mikä ei. Tästä syystä, kun hyvinvointi asetetaan kasvatusideaaliksi, hyvinvoinnilla on aina implisiittisen normatiivinen aspekti.

Ajatellen hyvinvoinnin käsitteen olevan lähtökohtaisesti filosofinen tai kiisteltävissä oleva käsite, sen kääntäminen konkreettiseksi poliittiseksi toimenpiteiksi osoittautuukin olevan melko kömpelöä (Cigman 2012, 449-455). Siitä huolimatta poliittisessa puheessa, tai poliittisessa ohjauksessa, hyvinvoinnin käsite otetaan usein kuin annettuna. Näin ollen OECD:n määriteltäessä hyvinvointia, se tulee olettaa kuin universaalina käsityksen hyvinvoinnista, ideaalista olemisesta ja identiteetistä. Tästä syystä tutkielmassani erityisesti hyvinvoinnin relatiivinen aspekti kiinnostaa minua, sillä sitä voi pitää kuin peilinä siitä, minkä ajatellaan olevan 'hyvää' olemista. Tarkoitukseni onkin selvittää, miten OECD:n hyvinvointipoliitiikan poliittista ohjausta oikeutetaan ja minkälaista subjektiviteettia se muodostaa tulevaisuuden toivona nähdylle nuorille.

3. Vastuu nuorista hyvinvointivaltiolta terapisoivaan itsevastuuseen

Hyvinvoinnista ollaan hyvin kiinnostuneita, mutta samalla hyvinvointivaltiota puretaan. Tässä luvussa käsittelen hyvinvointivaltion muutosta kilpailukyky-yhteiskunnaksi, jonka mukana syntyneen individualistisen eetoksen ilmentymäksi voi nähdä sosioemotionaalisten taitojen opettamisen lapsille ja nuorille. Ehdotan, että nuorten näkeminen terapisaation eetoksessa haavoittuvina luo tilan, jossa nuorista pyritään kasvattamaan itsevastuullistettuja, 'oikein' valitsevia sekä toisaalta myös hylättyjä kansalaisia.

3.1 Hyvinvointivaltion muutos kilpailukyky-yhteiskunnaksi

Hyvinvointivaltio on valtiomuoto, jossa kansalaisille taataan valtion tasolta sosiaaliturva. Julkisella sektorilla on toisin sanoen vastuu riittävän toimeentulon ja elintason takaamisesta. Tyypillisesti ajatuksena on, että nämä rahoitetaan valtion verotuloilla, jolloin pyritään tasoittamaan taloudellisten erojen vaikutusta elintasoon, terveyteen ja toimeentuloon (Pollit & Bouckaert 2011, 48-52; Julkunen 2006, 36). Suomessa usko hyvinvointivaltioon on perinteisesti ollut melko vahva, vaikka sitä on alettu hiljalleen purkamaan.

Hyvinvointivaltion purkamisen syyksi voi nähdä uusliberalististen ajatusten rantautumisen Suomeen. Uusliberalismin sisältävät ajatukset mittaamisesta, kontrolloimisesta, kilpailusta ja markkinoiden painottamisesta eivät tarjoa suurta liikkumavaraa julkiselle sektorille. 1970-1980 -luvulla tehdyt Englannin silloisen pääministeri Margaret Thatcherin aloittamat julkisen hallinnon reformit nähdään usein eräänlaisena uusliberalististen politiikan alkusysäyksenä (Julkunen 2006, 13). Hiljalleen uusliberalismin käsitteen avulla alettiin myös kuvata laajempaa yhteiskunnallista muutosta, joka piti sisällään muun muassa markkinoiden säännöstelyn purkamista, yksityistämistä ja näin hyvinvointivaltion syrjään asettamista (Venugopal 2015, 22-23).

Uusliberalistiset aatteet, markkinoiden tuoma kilpailullisuus ja julkisen sektorin tehottomana näkemisestä alkoi muodostua kuin kansainvälisesti jaettu totuus. Esimerkiksi 1980-luvulla kulta-aikaansa elänyt Washington-konsensus, jonka

perusteella kehitysmaiden tuli rakentaa taloutensa saadakseen kansainvälisiltä talousorganisaatioilta lainaa, suosii enemmän “yksityisiä kuin julkisia hyvinvointijärjestelyjä, kohdentavaa pikemminkin kuin universaalista sosiaaliturvaa, vakuutusmaksuja pikemminkin kuin veroja ja hajautusta ja markkinoita pikemminkin kuin hyvinvoinnin keskitettyä organisointia” (Julkunen 2006, 65). Jo Washington-konsensuksesta on siis luettavissa suositus julkisen sektorin verorahoilla järjestämisen ja hyvinvointivaltion perusteista pois siirtymiseen.

Myös Suomeen alkoi hiljalleen rantautua uusliberalistiset ja markkinoiden tuomat kilpailulliset aatteet sekä julkisen sektorin tehottomaksi näkeminen ja näin myös sen purkaminen. Kansainvälinen paine kilpailuun ja uusliberalistiset aatteet ovat hiljalleen nakertaneet Suomen hyvinvointivaltiota. Raija Julkunen (2006) kutsuu Suomea, kuten muitakin pohjoismaita, kilpailukyky-yhteiskunniksi, sillä ne ovat joutuneet luopumaan hyvinvointivaltion tasa-arvoisuuden periaatteista kilpailun vuoksi (51).

Kilpailukyky-yhteiskuntaan siirtyminen siirtää vastuun hyvinvoinnista ja kilpailussa pärjäämisestä yksilölle. Uusliberalistisessa kilpailun eetoksessa hyvinvointivaltion perinteisen tasa-arvon ajatus on niin ikään vanhentunut. Kilpailukyky-yhteiskunnassa nähdään, että tasa-arvo on mahdollista saavuttaa kilpailun avulla, sillä kaikilla on samat mahdollisuudet osallistua siihen. Painottamalla kilpailua unohdetaan kuitenkin helposti esimerkiksi sosioekonomisen aseman vaikutus mahdollisuuksiin osallistua kilpailuun (mm. Rinne, Silvennoinen, Kalalahti & Varjo 2015; Kalalahti & Varjo 2016). Esimerkiksi koulutuspolitiikassa kilpailullisuuden ja yksilön vastuun painotus omasta tulevaisuudesta on epätasa-arvoistavaa, sillä rakenteellisia esteitä ei huomioida (Simola, Rinne & Kivirauma 2002). Hyvinvointivaltion purkamisen kautta vastuu hyvinvoinnista on siirtynyt valtiolta kohti perhettä ja yksilöä ja näin jokaisesta muodostuu oman onnensa seppä (Nurminen 2012, 170-171).

On tietenkin mahdollista kiistellä siitä, ollaanko hyvinvointivaltiosta todella luopumassa Suomessa vai ei. Hyvinvointivaltioon muun muassa uskotaan vahvasti edelleen ja sitä kannattavat poliitikot joutuvat vetoamaan sen säilyttämiseen. Muutos näkyy kuitenkin hyvinvointivaltion rajojen aktiivisessa hahmottelussa ja etenkin nimenomaan yksilön oman vastuun siirtymisessä keskeisemmin keskusteluun. (Julkunen 2006, 156-158.) Siinä missä ennen hyvinvointipolitiikka on keskittynyt taloudellisen aseman

turvaamiseen, nykypäivänä politiikka pyrkii vaikuttamaan yksilöön, jotta hän itse pitäisi itsestään huolta.

3.2 Kilpailukyky-yhteiskunnan itsevastuulliset, valitsevat ja hylätyt yksilöt

Raija Julkunen (2011) kuvaa hyvinvointivaltion muutosta muutokseksi kohti kilpailukyky-yhteiskuntaa. Yksilöllä on yhä enemmän vastuu itsestään, omasta hyvinvoinnistaan ja pärjäämisestään. Kyse ei kuitenkaan ole ainoastaan mahdollisista terveydenhoito- tai koulutuspalvelujen muuttumisesta julkisista yksityisiksi ja niiden mahdollisista sosiaalista epätasa-arvoa aiheuttavista vaikutuksista. Myös käsitys ihmisestä on nimittäin muuttunut.

Uusliberalistinen politiikka on vaikuttanut hyvinvointivaltion ohella myös paljon siihen, miten yksilö ja hänen toimintansa nähdään. Uusliberalismin mukaan yksilön toiminnan perusteena nähdään tyypillisesti rationaalisuus, eli toisin sanoen oman edun tavoittelu. Näin ollen yksilö on kuin homo oeconomicus: markkinoilla rationaalisesti omaa etuaan tavoitteleva toimija, joka analysoi itselleen taloudellisesti kannattavimman vaihtoehdon monenlaisista lähteistä (Dilts 2011; Brunila & Rossi 2017). Tämä muutos yksilökeskeisyyteen on myös nähtävissä 1980-luvulle ominaisissa eri tieteitä poikkileikkaavassa murroksessa. Esimerkiksi sosiologiassa tämä näkyy paradigmanmuutoksena rakennekeskeisyydestä toimijakeskeisyyteen (Julkunen 2006, 11). Näin uusliberalistinen poliittinen rationaali (avaan paremmin luvussa 5) alkoi rantautumaan yhteiskuntiin.

Yhteiskuntatieteilijä Andrew Diltsin (2011) mukaan samoihin aikoihin ranskalainen filosofi Michel Foucault esitti, että muutos oli nähtävissä myös ihmiskäsityksessä. Rationaalisesti markkinoilla toimiva yksilö, homo oeconomicus, ei ollut enää ”kumppani vaihdossa” vaan ”itsensä yrittäjä”. Näin ollen kuva yksilöstä muuttui taloudellisesta toimijasta kuin itsessään taloudelliseen yksikköön, jonka on parannettava omia erilaisia taitojaan pärjätäkseen. Keskeisenä murroksessa onkin vastuun siirtyminen yksilölle: yksilöltä voi vaatia vastuuta, rakenteilta ei.

Tämän yhteiskuntaa poikkileikkaavan yksilöön keskittyvän murroksen mukana tehokkuus, markkinat, teknologia ja kilpailu saivat enemmän jalansijaa myös poliittisessa ohjauksessa. Hyvinvointivaltio alkoi siirtymään kohti kilpailuvaltion ideaalia, joka edellyttää innovatiivista muutosta pystyäkseen vastaamaan muuttuvaan maailmaan. Raija Julkunen (2006) ehdottaa, että 1980-luvulta lähtenyt murros on jatkanut kehittymistään entistä vahvemmin kilpailukykyeetoksen suuntaan. Kilpailukyky-yhteiskunnassa vaaditaan itsevastuullista subjektia, joka valitsee rationaalisesti, vaatii oikeuksia ja oman potentiaalinsa toteuttamista. Kilpailukyky-yhteiskunnassa valtion tehtävä on puolestaan mahdollistaa kilpailussa voittamisen tavoittelu ja näin jokaisen kansalaisen kuuluu tavoitella voittajuutta. (Julkunen 2006, 56-59.)

Yksilöön siirtyneet katseet, yksilön vastuuttaminen ja näkeminen yrittäjähenkisenä tuovat lisää siihen mitä yksilöltä ja etenkin nuorilta edellytetään. Nuorilta odotetaan hyvin paljon erilaisia tietoja ja taitoja nykypäivänä. Kuten monet koulutusta ja nuorten siirtymiä tutkineet yhteiskuntatieteilijät ovat tutkineet (mm. Brunila ym., 2015; Vähämäki 2009), yksilöitä kannustetaan lisäämään itselleen "lisävarallisuutta" erilaisilla tiedoilla, taidoilla, yrittäjämäisyydellä ja produktiivisuudella. Myös hyvinvointi on alettu nähdä eräänlaisena yksilöön liitettyä taitona tai taitoryppäänä, jolloin ajatus sen opettamisesta lapsille ja nuorille muodostuu saavutettavaksi. Tämä auttaa ymmärtämään sitä, että hyvinvoinnista ollaan individualistisessa eetoksessa kiinnostuneita. Tämä kiinnostus implementoituinkin lapsille ja nuorille opetettavina erilaisina hyvinvointitaitoina.

Tässä ristipaineessa Clarken (2005) mukaan kansalaisesta muodostuu aktivoitu, valtaistettu, vastuutettu, hylätty ja Julkunen (2006) mukaan toisaalta samalla kannustettu, oikeuksiin varustettu ja sopimuksellistettu. Yksilöä vastuullistetaan 'oikeista' elämänvalinnoista ja toisaalta yksilö tullaan samalla myös hylänneeksi. Väittämällä yhteiskunnan koostuvan keskenään samankaltaisista yksilöistä, jotka valitsevat vastuullisesti 'oikein', tullaan luoneeksi kuvaa kuuliaisesta kansalaisesta. Samalla samanlaisuuden ajatuksen kautta tullaan kieltäneeksi olemasta heikko, epätäydellinen tai riippuvainen (Julkunen 2006, 278). Tässä itsevastuullistetuista ja 'oikein' valitsevista kansalaisista koostuvassa yhteiskunnassa tullaan kuin hylänneeksi heikot, epätäydelliset ja riippuvaiset. Näille ryhmille pyritään opettamaan

sosioemotionaalisia taitoja, minkä ajatellaan olevan kuin hylkäämisestä pidättäytymistä. Näen tässä ajattelussa paljon ongelmia, kuten myöhemmin tulen esittämään.

Yksilön näkeminen yrittäjähenkisenä, hyvinvoinnistaan vastuussa olevana rationaalisena toimijana luo kasvavaa painetta kasvattaa lapsista ja nuorista tähän tarpeeseen vastaavia kansalaisia (mm. Mononen-Batista Costa & Brunila 2016; Brunila & Siivonen 2014). Vastuuttamalla, eri tavoin kehittämällä ja kilpailuttamalla, yksilöistä muokataan kilpailukykyisiä hyvinvoinnistaan taitojensa avulla itse huolehtivia valtion asiakkaita.

3.3 Nuorten vastuu tulevaisuudesta

Olen tuonut esille hyvinvointia koskevan poliittisen ohjauksen pitävän sisällään normatiivisia elementtejä sekä sen, että individualistisen eetoksen myötä hyvinvointivaltiota koskeva vastuu siirtyy osaksi itsevastuullisuutta. Seuraavaksi tarkoitukseni on osoittaa, miten tämä koskee juuri nuoria. Kuten on aina tehty, vastausta tulevaisuuden ongelmiin pyritään löytämään nuorista. Hyvinvointipoliittiseen ohjaukseen kuuluukin nuorten näkeminen eri tavoin haasteellisina, millä puolestaan oikeutetaan heihin kohdistuvia hyvinvointia koskevia interventioita.

Kilpailukyky-yhteiskunnan ajatuksessa valtion nähdään tarjoavan mahdollisuuden sen kansalaisille kilpailukykyyn kasvattamiseen, mihin kansalaisten odotetaan erilaisten suostuttelun mekanismein tarttuvan. Tämän voi nähdä olevan suurempaa kilpailullisuuden globaalia trendiä, joka vaikuttaa myös kansalliseen politiikkaan. Kansainvälisen kilpailullisuuden kasvaessa on syntynyt tarve kilpailukykyyn edistämiseen monin eri tavoin. Yksi tapa on lasten ja nuorten kasvattaminen ja kehittäminen. Kilpailun ja voittajuuden eetoksen kautta suunnataan katse lapsiin ja nuoriin, joista pyritään poimimaan lupaavimmat yksilöt yhä nuorempina. Näin lapsia ja nuoria pyritään ja tullaan kasvattaneeksi tavalla, joka vastaa tarpeeseen pärjätä tulevaisuuden vaativilla työmarkkinoilla. (Satka ym. 2011, 13-20.)

Nuoret nähdään usein tulevaisuuden toivona, kuin väylänä parempaan tulevaisuuteen. 'Oikeana' nähty poliittinen ja sosiaalinen toiminta syntyy tyypillisesti pitkälti sen

mukaan, minkälaisena nimenomaan tulevaisuus ja sen kehittämismahdollisuudet nähdään. Tämä luo poliittiselle ohjaukselle kuin linssin, jonka läpi myös nuoret nähdään. (McLeod & Wright 2016, 776.) Vaikka nuoret ovat tulevaisuuden toivo, heidät nähdään usien heitä patologisoivien ajattelutapojen (mm. Cigman 2012) ohella myös laiskoina, vastuuttomina ja jopa uhkaavina (mm. Brunila & Mertanen 2014; Satka, Alanen, Harrikari & Pekkarinen 2011). Nuoriin kohdistuva poliittinen ohjaus toimii nimenomaan hyödyntämällä näitä edellä mainittuja oletuksia, jolloin nuorten ja heidän hyvinvoinnin kehittäminen saa kuin kiireellisemmän kaiun (McLeod & Wright 2015, 5-7).

Viime aikoina onkin pyritty parantamaan nuorten hyvinvointia laajasti vakavammista mielisairauksista itsetunnon parantamiseen. Myös työllistymisen mahdollisuuksia on pyritty parantamaan pitäen silmällä epävarmaa tulevaisuutta. (McLeod & Wright 2016, 776-777.) Sen lisäksi, että kilpailukyky-yhteiskunnan mukaisesti tavat parantaa nuorten hyvinvoinnin mahdollisuuksia vastuullistavat nuoria omasta tulevaisuudestaan, vastuullistavat ne nuoria myös paremmasta yhteiskunnan tulevaisuudesta. Hyvinvoinnista puhuminen yksilön vastuuna onkin tapa vastuullistaa yksilöitä, joita hyvinvointivaltio ei enää suojele ja pyrkiikin näin muokkaamaan yksilöä oman toimintansa takaamiseksi (Ecclestone 2015).

Kriittinen nuoria ja heidän siirtymiä koskeva tutkimus on jo jonkin aikaa tuonut esille nuorten hyvinvointiin liittyviä kehittämispaineita sekä pyrkinyt kyseenalaistamaan sen totuusväittämiä ja lupauksia (McLeod & Wright 2015, 1). Yhtä laaja ja vaikeasti määriteltävä käsite kun hyvinvointi näyttäytyykin helposti oivana kehitystavoitteena milloin minkäkin ongelman parantamiseen, kuten terveyskäyttäytymisen (Burns & Davies 2015), seksuaaliterveyden (McGeeney 2015), mielenterveyden (mm. Daley 2015) ja sosioemotionaalisten taitojen opettamisen näkökulmista (Chong & Lee 2015; McLeod 2015; Ecclestone & Brunila 2015; Irisdotter Aldenmyr & Olsson 2016).

Esimerkiksi nuorten vastuullistamisen ajatus muodostuu melko hankalaksi toteuttaa, kun samalla kasvattajan tulisi olla vastuussa nuoresta. On muun muassa todettu, että nuoria tahdotaan vastuullistaa heidän terveydestään, mutta he eivät usein saa tarpeeksi tietoa vastuullisen päätöksen tekemiseen. (Burns & Davies 2015.) Nuorten terveyskäyttäytymisen edistämistä hyvinvoinnin nimissä on myös tutkittu (Ester

McGeeney 2015). Yhteiskuntatieteilijä Ester McGeeneyn (2015) mukaan Englannissa nuorten seksuaalikäyttäytymisen ja seksuaalivalistuksen välillä on linjakkuusongelmia. Hyvän seksuaalikäyttäytymisen (suojautuminen ei-toivotuilta raskauksilta ja sukupuolitaudeilta) puolesta kampanjointi ei välttämättä paranna hyvinvointia, jos seksistä ei puhuta nautintona. Nuorten seksuaalisuus onkin usein monelle epämiellyttävä aihe, mutta kuten McGeeney (2015) ehdottaa, nautinnon näkökulman tuominen seksuaalivalistukseen voisi olla hyvin tärkeä lisä nimenomaan hyvinvointiin pyrkivässä seksuaalivalistuksessa.

Hyvinvoinnin parantamisen ja nuorten mielenterveyden välisiä jännitteitä sekä sokeita pisteitä on myös tuotu esille. Esimerkiksi nuoria tutkivan yhteiskuntatieteilijän Kathryn Daleyn (2015) mukaan on vahingollista liikaa patologisoida nuorten naisten itsensä vahingoittamista. Daleyn (2015) tutkimuksessa nuorten naisten itsensä vaurioittaminen muodostui pikemminkin tulevan hyvinvoinnin varmistamiseksi, eräänlaiseksi itsesuojelumekanismit. Itsensä vahingoittamisen liiallinen patologisoiminen voisi Daleyn (2015) mukaan näin ollen olla suorastaan haitallista itseään vaurioittavien nuorten naisten hyvinvoinnille.

3.4 Nuoret terapeutisessa eetosissa

Yllä olevat tutkimukset valottavat mielestäni hyvin hyvinvoinnin monipuolisuutta ja monitulkintaisuutta. Tällä hetkellä kuitenkin mielestäni ajankohtaisin aihe liittyy tunnetaitojen, tai toisin sanoen sosioemotionaalisten taitojen opettamiseen nuorille. Tämä nuorten hyvinvoinnin osa-alue, johon itsekkin tutkielmallani sijoitun, koskee erilaisten tunnetaitojen, sosioemotionaalisten taitojen opettamista tai toisin sanoen terapisaatiota (muun muassa Chong & Lee 2015; McLeod 2015; Ecclestone & Brunila 2015; Irisdotter Aldenmyr & Olsson 2016; Furedi 2004).

Jotta nuoret sisäistäisivät heille osoitetun vastuun omasta hyvinvoinnistaan, ajatellaan että heille on myös opetettava erilaisia tunnetaitoja. Muun muassa tämänkaltaista logiikkaa monet yhteiskuntatieteilijät ovat alkaneet kutsua terapisaatioksi. Yhä enemmän ilmenevät terapeutiset ja itsen kehittämisen ajatukset ovat luoneet

terapeuttista kulttuuria, jossa esimerkiksi opetetaan itsetuntoa ja pohditaan omia tunteitaan. (Furedi 2004, 2-3; Brunila 2014b, 9; Brunila & Ecclestone 2015, 285-486; Ecclestone & Hayes 2009, 4-6.) Terapeuttisen eetoksen viesti on, että olemme kaikki pohjimmiltamme emotionaalisesti herkkiä tai haavoittuvia ja sen vuoksi tarvitsemme monenlaista emotionaalista tukea (Ecclestone & Hayes 2009, 5). Tällä tavoin muodostuvassa todellisuudessa politiikan tärkeäksi tehtäväksi muodostuu näin ollen erilaisten sosioemotionaalisten taitojen opettamisen mahdollistaminen.

Kuten Kristiina Brunila ja Katherine Ecclestone (2015) ehdottavat, hyvinvoinnista kiinnostuminen, psykologian valtavirtaistuminen ja nuorten näkeminen haavoittuvaisina luo poliittiselle ohjaukselle mahdollisuuden kasvattaa haluttua kansalaista, jonka tehtäväksi muodostuu niin ikään ”maailman pelastaminen”. Nuoren näkeminen haavoittuvana asettaa hänet ohjauksen, kasvatuksen ja huolen kohteeksi. Tämä synnyttää ajatuksen, jonka mukaan nuorta tulisi auttaa ja ohjata valitsemaan ‘oikeat’ elämänvalinnat. Muun muassa sosioemotionaalisten taitojen opettaminen nähdään yhtenä väylänä muokata nuoresta tämänkaltaista haluttua kansalaista.

Samaisen logiikan mukaisesti yksilön sosioemotionaaliset vajavaisuudet nähdään syinä erilaisille sosiaalisille ongelmille (työttömyys, syrjäytyminen, köyhyys) sen sijaan, että yhteiskunnan rakenteellisia, eroja tuottavia ja ylläpitäviä sosiaalisia ongelmia otettaisiin huomioon. Näin esimerkiksi syrjäytyminen olisi seurausta huonoista sosioemotionaalisista taidoista. Vastaukseksi tälle sosiaaliselle epäoikeudenmukaisuudelle tarjotaan erilaisia interventioita ja sosioemotionaalista koulutusta. (Ecclestone & Brunila 2015, 501-502.) Näin tullaan siirtäneeksi sosiaalinen oikeudenmukaisuus rakenteista yksilötasolle syyttäen yksilöä itseään omasta epäonnestaan.

Tunnetaidot, eli sosioemotionaaliset taidot, joita erilaisissa projekteissa opetetaan nuorille ja muille ”riskiryhmiin” kuuluville, saavatkin yhä enemmän sijaa erilaisissa koulutuksissa ja keskusteluissa. On tietenkin tärkeää, että näitä sosioemotionaalisia taitoja on, mutta voi olla vaarallista redusoida ongelmat vain ”hyvän asenteen” löytämiseen. Onhan muillakin tiedoilla ja taidoilla merkittävä asema niin hyvinvoinnissa kuin ylipäätään elämässä pärjäämisessä. (Brunila & Mertanen 2014.) Jos

asenteen ja elämäisen taitojen opettelemiseen käytetään paljon resursseja, voi kognitiivisten taitojen oppiminen mennä ohi.

Huonosta itsetunnosta muodostuu usein helposti myös monen laajemman ongelman selittäjä. Esimerkiksi huonon itsetunnon avulla saatetaan määritellä kokonainen ihmisjoukko kuten köyhät, syrjäytyneet, työttömät. (Ecclestone & Hayes 2009, 6). Näin ollen nämä itsevastuullistamisen diskurssissa 'hylätyt' kansalaiset nähdään yhä haavoittuvampina ja heille tarjotaan yhä uudelleen erilaista sosioemotionaalista tukea. Terapisoivien projektien tarkoitus on tietenkin hyvä, mutta näihin turvaverkkoihin joutuminen saattaa vahvistaa juurikin edellä mainittua haavoittuvuuden ajatusta ja näin kannustaa reagoimaan turhan tunteikkaasti arkielämän haasteisiin.

Kaiken kaikkiaan uusliberalististen kilpailullisten aatteiden leviäminen ja näin hyvinvointivaltion vastuun siirtyminen yksilölle luovat tilanteen, jossa nuoren muodostaminen haavoittuvaksi on luonut tilan kasvattaa eri tavoin kilpailukykyistä nuorta. Hyvinvoinnista muodostuu näin ollen monipuolinen kasvatusideaali, jota pyritään tavoitella hyvin monella erilaisella tavalla. Koska hyvinvointi käsitteenä itsessään on monitulkintainen ja sen määrittely kiinnittyy relaatiivisesti ympäröivään kulttuuriin, voi ajatella, että hyvinvointi kasvatusideaalina sisältää implisiittisesti normatiivisia ulottuvuuksia (Chapman 2015). Tästä syystä on mielestäni tärkeää pohtia, millaiseksi tämä ideaali todella muotoutuu. Tutkielmani ottaa osaa edellä hahmoittamaani keskusteluun hahmottaen OECD:n muodostamaa nuoren subjektiviteettia ja sen oikeutusta Skills for Social Progress: The Power of Social and Emotional Skills (2015) -raportissa.

4. Hyvinvointi, nuoret ja OECD

Miksi tutkia OECD:ta? OECD:llä on organisaationa ja poliittisen ohjauksen keskeisenä instituutiona huomattava määrä vaikutusvaltaa kansalliseen politiikkaan ja sen implementaatioihin, jotka kohdistuvat eri lähtökohdista tuleviin nuoriin. Tässä luvussa perustelen minkä vuoksi tutkin OECD:n toimintaa, esittelen lyhyesti OECD:n historiaa ja tuon samalla esille minkä takia sillä on instituutiona kehkeytynyt vaikutusvaltaa, joka ulottuu nuoriin ja heidän hyvinvointiinsa.

4.1 Informaatiolla ohjaavan OECD tutkiminen

Toisen maailmansodan jälkeen Eurooppa oli taloudellisessa ja poliittisessa mielessä jokseenkin raunioina. Taloudellisista ja poliittisista syistä (joihin en tässä tutkielmassa mene sen syvemmälle) Yhdysvallat näkivät tärkeänä Euroopan uudelleenrakentamisen ja tarjosivat taloudellista apua Eurooppaan, jota välittömästi kutsuttiin Marshall-avuksi ulkoministeri George Marshallin mukaan. (CVCE 2018.) Vuonna 1948 tuen vastaanottaneet 16 länsi-eurooppalaista maata perustivat järjestön Organisation for European Economic Cooperation, OEEC, jonka tarkoituksena oli parantaa taloudellista yhteistyötä maiden välillä. Taloudellista keskinäisriippuvuutta painottava järjestö toimi yhteistyön kiitotähtenä auttaen Eurooppaa kehittymään sellaiseksi kuin se tänä päivänä on. Myöhemmin, vuonna 1961, myös Yhdysvallat ja Kanada tahtoivat liittyä järjestöön, jolloin Organisation for Economic Co-Operation and Development, OECD, virallisesti syntyi. Nykypäivänä OECD:hen kuuluu 35 maata monelta eri mantereelta. (OECD 2018.)

OECD:n tehtävänä on pyrkiä löytämään parhaita poliittisia ja taloudellisia toimintatapoja, jotka vähentävät köyhyyttä, parantavat ilmastoa sekä eri tavoin valtion ja yksilöiden hyvinvointia. Tarkoituksena on siis saada aikaan parasta mahdollista kehitystä. (OECD 2018.) Vaikka OECD:llä ei ole suoranaista sitovaa poliittista valtaa, sillä on kuitenkin paljon ohjaus- ja vaikutusvaltaa kansallisiin poliittisiin päätöksiin. Tämä johtuu siitä, että se toimii tutkivana, mittaavana ja tietoa tuottavana organisaationa. Kuten kohta tulen esittämään tarkemmin, OECD:n ohjausvalta perustuu muun muassa informaatiolle. Sen yksi tehtävistä onkin tutkimusten avulla suositella

poliittisia toimenpiteitä OECD:hen kuuluville maille kestävän taloudellisen kasvun ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämisen kannalta. OECD pyrkii siis tarjoamaan jäsenmailleen tieteelliseen laajaan tietoon perustuvaa tutkimusta erilaisten raporttien ja selvitysten tekemisen kautta (OPH 2011, 6).

OECD on tutkinut hyvinvointia monella tapaa, muttei suinkaan ole ainut hyvinvointi tutkiva kansainvälinen organisaatio. Laadukkaassa kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston hankinnan tulisi olla teorialähtöistä ja linjassa tutkimustavoitteiden kanssa (Salo 2007). Käytän omassa teoreettisessa käsitteellistämisessäni muun muassa käsitettä kilpailukyky-yhteiskunta, joka nojaa vahvasti taloudellisuuteen ja kilpailussa menestymiseen. Tästä syystä on loogista, että aineistoni valinta on talouspainoitteinen kansainvälinen organisaatio. Lisäksi tutkin nuoria ja heidän hyvinvointinsa edistämistä. Aineistoni valinta tulisi olla linjassa näiden kriteerien kanssa.

Hyvinvointia tutkitaan nimittäin tietenkin myös muissa kansainvälisissä organisaatioissa kuin OECD:ssa. Esimerkiksi myös Yhdistyneet Kansakunnat (YK), Maailmanpankki sekä Euroopan Unioni (EU) ovat jokainen pohtineet hyvinvointia viimeaikoina. Yllä esittämieni ehtojen valossa OECD on kuitenkin mielestäni mielenkiintoisin kansainvälisistä organisaatioista. Kilpailullisuuden ja taloudellisuuden vuoksi OECD sekä Maailmanpankki ovat esimerkkejä hyvinvointia pohtivista talouspainoitteisista kansainvälisistä organisaatioita (OECD SSP 2015; OECD PISA 2015 jne.; World Bank 2013), joihin YK puolestaan ei lukeudu. Lisäksi OECD on Maailmanpankkia enemmän koulutukseen ja sen kautta nuoriin vaikuttava organisaatio, minkä takia olen tutkimusaiheeni näkökulmasta rajannut dokumenttien valinnan OECD:n dokumentteihin.

Euroopan Unioni pohtii myös hyvinvoinnin parantamista. EU on kuitenkin poliittista legitimeettiä nauttiva elin, mikä on suuri ero OECD:n kanssa. Koen mielenkiintoiseksi tutkia hallinnan näkökulmasta ei-legitiimien, mutta vaikutusvaltaisten organisaatioiden dokumentteja. OECD:ssä onkin hallinnan näkökulmasta mielenkiintoista nimenomaan sen vaikutusvalta, joka ei perustu lakisääteiseen legitiimiin valtaan.

Tutkimuksessani keskityn nuoriin, jolloin OECD:n osalta muun muassa koulutuspolitiikka ja hyvinvoinnin kehittäminen ovat keskeisessä asemassa. Ulf P.

Lundgren (1977) on esittänyt, että koulutusta on mahdollista ohjata tiettyyn suuntaan arvioimalla sitä. Hän kutsui tätä ohjaustapaa informaatio-ohjaukseksi. Arvioinnin yleisenä tarkoituksena on kontrolloida ja tarkistaa, että asiat tapahtuvat kuten on yleinen tahtotila osoittaa ja mahdollisesti kehittää johonkin määriteltyyn suuntaan. Koska OECD:n tarkoituksena on kerätä tietoa ja ehdottaa sen perusteella parhaita poliittisia toimenpiteitä, voi OECD:n toimintaa kutsua informaatio-ohjaukseksi. Poliittisen päätöksenteon on luonnollisesti erittäin tärkeää perustua todistettavaan tieteelliseen tietoon (*evidence*) (OPH 2011), mutta kuten kasvatustieteen professori Hannele Niemi (2017) on tuonut esille, on tärkeää pohtia myös mistä tuo tieto tulee, kuka sen tuottaa ja mitkä sen tavoitteet ovat.

OECD:llä on organisaationa kansainvälisesti paljon vaikutusvaltaa. Tämä on näkynyt esimerkiksi Suomen kansallisessa politiikassa. 1990-luvulla kommunismin kukistumisen jälkeen Suomi tahtoi osoittaa maailmalle kuuluvansa länsimaihin (Tiihonen 2006). Tästä seurasi poliittinen tahto korostaa Suomen länsimaalaisuutta, mihin OECD näyttäytyi sopivaksi kentäksi. Suomi saikin sitä kautta mahdollisuuden näyttää pystyvänsä toimimaan niin länsimaisten kuin OECD:n arvojen mukaisesti. (Antikainen & Rinne 2012, 452.)

OECD:n yhteisöön syvempi yhtyminen toi mukanaan muun muassa koulutusarvioinnit sekä maatutkinnat. Suomessa OECD:n tekemiä ehdotuksia on käytetty lähes muuttumattomina esimerkiksi koulutuksen osalta (OPH 2011). Ensimmäinen koulutukseen liittyvä maatutkinta (jonka tarkoituksena on tutkia monia maita löytääkseen parhaimman toiminnan liittyen johonkin tiettyyn poliittiseen sektoriin), tehtiin vuonna 1982, josta Suomi sai paljon positiivista julkisuutta ja hieman kehitysehdotuksia. Kehitysehdotukset huomioitiin kuitenkin vasta kymmenen vuotta myöhemmin. Tämä johtuu kenties yllä mainitsemani 1990-luvulla syntyneestä poliittisesta tahdosta profiloitua länsimaaksi. (Antikainen & Rinne 2012, 454.) Muut maatutkintoja seuraavat kehitysehdotukset on otettu käyttöön lähes koskemattomina. Tämä onkin hyvä osoitus OECD:n vaikutusvallasta.

Myös erilaiset testit kuten Program for International Student Assessment (PISA) ovat ohjanneet koulutuspoliittisia mielipiteitä (Antikainen & Rinne 2012, 457). Muitakin OECD:n tekemiä raportteja ja selvityksiä käytetään apuna poliittisessa päätöksenteossa.

Koulutuspolitiikassa esimerkiksi Education at Glance ja PISA -raportit, ovat merkittäviä, vaikutusvaltaisia ja niitä arvostetaan apuna päätöksenteossa (OPH 2011, 7-8, 12).

Tämä viittaa yllä mainitsemani arvioinnin, informaatio-ohjauksen, ohjausvaikutukseen. Ajatukset, jotka syntyvät tämänkaltaisissa kansainvälisissä järjestöissä ovat olleet historiallisesti merkittäviä esimerkiksi Suomessa. Kuten olen yllä esittänyt, poliittisen päätöksenteon on tärkeää perustua tietoon, mutta tärkeää on pohtia myös sitä mistä tuo tieto tulee ja mikä sen tavoite on. Tästä syystä onkin mielenkiintoista analysoida nimenomaan mitkä OECD:n tavoitteet ovat nuorten hyvinvoinnin kehittämisessä.

4.2 Nuoret, OECD ja hyvinvoinnin tutkiminen

Nykypäivänä kilpailun pelikenttä on usein koko maailma, eikä ainoastaan yksi maa. Kilpailu on siis kovaa ja siihen yritetään vastata monin keinoin, kuten esimerkiksi koulutuksella. Suomen koulutuspolitiikassa tieto kerätään monesta lähteestä ja siitä keskustellaan monen toimijan kanssa (OPH 2011; Niemi 2017). Kansainvälisten toimijoiden, kuten OECD:n, ohjaava vaikutusvalta on merkittävä, minkä vuoksi on mielenkiintoista tutkia mitä OECD:n raportit sanovat hyvinvoinnin kehittämisestä.

Kuten olen jo maininnut, hyvinvointi ei toki ole uusi politiikan päämäärä (Greve 2013, 7), mutta kiinnostus sen edistämiseen on lisääntynyt ja monipuolistunut. OECD aloitti vuonna 2011 ‘Better life initiative’:in (suom. paremman elämän aloite), jonka tarkoituksena on pyrkiä seuraamaan valtioiden hyvinvoinnin kehitystä. Vuodesta 2011 asti OECD on pyrkinyt mittaamaan hyvinvointia monella eri tavalla. Samaan aikaan myös puhe hyvinvoinnista ja mikä sen saa aikaan on kasvanut (Sointu 2005). OECD:n “paremman elämän aloitteen” (Better life initiative) voisi nähdä tuon kiinnostuksen kristallisoitumisena, tai ainakin merkkinä siitä, että se ei ainakaan ole katoamassa.

OECD:n kiinnostus hyvinvoinnista näkyy monissa tutkimuksissa osana jotakin muuta tutkimusta. Esimeksiksi OECD jäsenmaiden talouspolitiikkaan keskittyvien maatutkimusten yhteydessä on tutkittu hyvinvoinnin eri aspekteja ja sen jakautumista maan sisällä (mm. OECD Itävalta 2013; OECD Yhdysvallat 2014; OECD Italia 2015).

Myös monia politiikan aloja yhdistävät moniulotteiset maatutkinnat ovat pyrkineet antamaan uudenlaisia kehityspoliittisia neuvoja maan hyvinvoinnin kehittämisen suhteen valtion taloudellisen kehityksen antamissa rajoissa (mm. OECD Myanmar 2013; OECD Uruguay 2014). Inklusiivisen kasvun projekti puolestaan pyrkii tutkimaan hyvinvoinnin objektiivisten osa-alueiden (tulo, työllistyminen ja terveys) saatavuutta kaikille yhteiskunnan ryhmille ja neuvomaan epätasa-arvon parantamisessa. (OECD How's Life 2015, 41).

OECD on tutkinut itsessään hyvinvointia 'Better Life Initiative':in jatkona monella tapaa. How's Life -raportti ilmestyy joka toinen vuosi 'Better life initiative':in jatkona. Sen tarkoituksena on muodostaa hyvinvoinnin indeksi, jonka avulla mitata hyvinvointia ja sen muutosta ajan mittaan. Arviointi perustuu monipuoliseen hyvinvoinnin mittaristoon, joka mittaa 11 hyvinvoinnin osa-alueita ja neljä erilaista resurssia, joiden ajatellaan ylläpitävän hyvinvointia. Esittelen OECD:n hyvinvoinnin näkemystä tarkemmin kohdassa 4.3.

Monissa hyvinvointia koskevissa raporteissa on joko pääpaino lapsissa ja nuorissa ja heidän kasvatuksessa tai koulutuksessa, tai lapsille ja nuorille on omistettu oma osionsa. Esimerkiksi vuoden 2015 How's life -raportissa on omistettu yksi osio kokonaan lasten hyvinvoinnille (OECD How's Life 2015). Myös PISA on ottanut huomioon nuorten hyvinvoinnin, kuten esimerkiksi vuoden 2015 PISA -raporttiin kuuluu oma melko monipuolinen osansa hyvinvoinnin mittaamiseen (OECD PISA 2015). Vaikka hyvinvointiin ja sen kehittämiseen lähestytään OECD:ssä monella tapaa, kuten olen edellä esittänyt, painetta asetetaan kuitenkin merkittävästi on lapsiin ja nuoriin. Tämä on loogisesti selitettävissä sillä, että heidän nähdään olevan tulevaisuuden hyvinvoinnin voimavarojen rakentajat (OECD SSP 2015).

Hyvinvointia ja sen kehittämistä haetaan yhä nuoremista lapsista, sillä sen nähdään olevan vaikuttavinta (OECD SSP 2015). Tutkin Skills for Social Progress -raporttia (OECD SSP 2015), joka on osa Education and Social Progress -hanketta. Hankkeesta on jo kirjoitettu positiiviseen sävyyn saanut vuoden 2011 Opetushallituksen raporttissa OECD:n merkityksestä tietoon perustuvassa koulutuspolitiikassa (OPH 2011). Skills for Social Progress -raportti (2015) painottaa yhä varhaisempaa puuttumista lasten

sosioemotionaalisten taitojen kehitykseen, jotta tulevaa hyvinvointia voitaisiin taata niin itse lapselle kuin myös koko yhteiskunnalle.

Viime aikoina on ollut julkisuudessa paljon puhe varhaiskasvatuksen merkityksestä ja sen kehittämisestä. Hyvinvoinnin ja sosioemotionaalisten taitojen opettaminen näkyy jo Varhaiskasvatuksen Suunnitelmassa (2016), jossa muun muassa itsestä huolehtimisen taitoja kannustetaan kasvattamaan. Myös esiopetuksen opetussuunnitelmassa kannustetaan lapsia puhumaan tunteistaan, jotta tunne-elämä pääsee kehittymään hyvin (Brunila 2014a). Sama kaava näkyy myös vanhempia lapsia koskevissa koulutuspoliittisissa dokumenteissa, sekä erilaisissa projekteissa ja ohjaamoissa, joita tarjotaan nuorille. Siinä missä hyvinvoinnin kehittäminen on erittäin tärkeää, on hyvä pysähtyä pohtimaan mitä ja mihin tarkoituksiin todellisuudessa nuoria kehitetään hyvinvoinnin varjolla etenkin kun tuo keskustelu on jo käynnissä.

4.3 Aineistoni paikantuminen OECD:n hyvinvointinäkemyksessä

OECD on viime vuosina pyrkinyt antamaan oman näkemyksensä siitä mitä hyvinvointi on. Kansainvälisen poliittisen organisaation määritelmä hyvinvoinnista on vaikutusvaltainen, minkä vuoksi on mielenkiintoista seuraavaksi suunnata katse OECD:n määritelmään. OECD (How's Life 2011) käsittelee myös paljon hyvinvoinnin määrittelyn problematiikkaa, ehdottaa määrittelyn olevan mahdollista, mutta vaativan paljon lisätutkimusta.

Figure 1.1. The OECD framework for measuring well-being

Source: OECD (2011), *How's Life?: Measuring Well-Being*, OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264121164-en>.

Kuvio 1. OECD:n hyvinvoinnin mittaamisen viitekehys

Oheinen kuvio on How's life -raportista vuodelta 2011. Viitekehystä käytetään pohjana kaikissa muissa hyvinvointia käsittelevissä raporteissa tähän päivään asti. OECD:n hyvinvoinnin käsitys (kuvio 1.1) on muodostettu monen toimijan ehdotusten perusteella. Sen ajatuksena on luoda mahdollisimman paljon erilaisia mahdollisuuksia, jotta yksilö voi tehdä elämänvalintansa parhalla mahdollisella tavalla (OECD How's Life 2011).

Yllä olevassa kaaviossa oikeanpuoleisessa laatikossa on kuin objektiivisempia, pärjäämiseen liittyviä hyvinvoinnin edellytyksiä. Niihin kuuluvat tulot ja varallisuudet, työt ja ansainnat sekä asuminen. Vasemmanpuoleisessa laatikossa puolestaan on kuin subjektiivisempia hyvinvoinnin edellytyksiä. Laatikkoon kuuluu 'elämänlaadun' otsikon alle terveys, työn ja muun elämän välinen tasapaino, koulutus ja taidot, sosiaaliset suhteet, yhteiskunnallinen osallistuminen, turvallisuus ja subjektiivinen hyvinvointi.

OECD ehdottaa, että hyvinvoinnin ylläpitämiseksi on parannettava kolmannessa, alla olevassa laatikossa olevia pääomia (ympäristö-, inhimillinen, taloudellinen ja sosiaalinen pääoma). Näiden pääomien kehittäminen ja ylläpitäminen saavat erittäin paljon huomiota lasten ja nuorten kasvattamisessa. Pääomien keruuseen liittyy OECD:n mukaan oleellisesti erilaisten taitojen opetteleminen (OECD SSP 2015; OECD How's Life 2011).

Sosioemotionaalisten taitojen opettaminen nähdään näin ollen avaimena hyvinvoinnin kehittämiseen pitkällä aikavälillä. Näiden taitojen nähdään kerryttävän jokaista näitä hyvinvointia ylläpitävää pääomaa ja olevan suorassa tai epäsuorassa yhteydessä muihin hyvinvoinnin osa-alueisiin. Oma aineistoni sijoittuu OECD:n hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen liittyvään raporttiin, Skills for Social Progress: The Power of Social and Emotional Skills, jonka mukaan nuoret voivat rakentaa tulevaisuuden hyvinvointia kehittämällä sosioemotionaalisia taitojaan. (OECD SSP 2015).

5. Hallinnan kiikarit

“Man was not fitted for society by nature, but by discipline”

Thomas Hobbes, De Cive

Kilpailukykyeetoksessa kansainväliset ja kansalliset valtion tavoitteet ohjaavat sitä mitä nuorilta odotetaan, mihin heitä kasvatetaan ja mitä heiltä vaaditaan. Soinnun (2006) mukaan hyvinvoinnin käsitteen sisältö onkin muuttunut merkittävästi viimeisen parinkymmenen vuoden aikana, sen käyttö on kasvanut räjähdysmäisesti ja se on saanut yhä enemmän yksilöllisiä sävyjä. Hyvinvoinnista muodostuu yhä laajempi käsite, jonka avulla saadaan ihmisiä tavoittelemaan sen avulla muotoutuvaa subjektiviteettia. Kuten Hobbesin otteessa yllä, ihminen ei luonnostaan sopeudu yhteiskuntaan - sopeutumiseen tarvitaan jotakin muuta, kuten kasvatusta, koulutusta, hallintaa. Seuraavaksi avaan mitä tarkoitan hallinnalla, poliittisella rationaliteetilla, hallinnan teknologioilla sekä subjektiviteetilla.

Ajatellen tämän hetkistä yhteiskunnallista toimintaa ja sen poliittista ohjausta voidaan nähdä, että valtio on näistä poliittista ohjausta tuottavista tahoista vain yksi. Se tarkoittaa, että yhteistyö monen toimijan välillä ja niiden riippuvuus toisistaan on luonut uudenlaisen itseohjautuvan verkoston, jossa selvää suvereenia auktoriteettia ei ole. Puhuttaessa hallinnasta viitataan siis kaikkien näiden toimijoiden verkostoon ja verkoston toimijoiden vuorovaikutukseen toistensa ja yksilöiden kanssa. (Rose 1999, 16-17.) OECD onkin merkittävä toimija kansainvälisessä toimijoiden verkostossa, jolla on paljon vaikutusvaltaa, kuten yllä on perusteltu.

Hallintaa ei tulisi pitää teoriana tai käsitteenä vaan pikemminkin näkökulmana (Rose 1999, 21). Tässä tutkimuksessa hallinnan näkökulma mahdollistaa kysyä mitä yllä mainitsemani toimijoiden verkosto, tai osa siitä kuten OECD, halusi tapahtuvan liittyen johonkin ongelmaan, mitä pyrittiin saavuttamaan, miten ongelma on määritelty ja millä tavalla päämäärään on pyritty. Hallinnan tutkimuksen kiinnostus voi ulottua myös siihen, millä tavoin hahmotetaan, oikeutetaan ja mahdollistetaan toisten ja itsen käyttäytymisen hallinta tietyn päämäärän saavuttamiseksi (Satka ym. 2011, 17-20; Rose 1999, 19).

Hallinta kiinnittyy oleellisesti ajatuksiin totuuksista ja niiden sisältämästä vallasta. Kun tarkastellaan totuuksia ja niiden oletuksia tiedosta, tullaan samalla tuottaneiksi myös historiallisia totuuksia ja rationaliteetteja, joilla ohjataan myös ihmisten toimintaa. Jotta tämä totuus tai uusi ajattelutapa saataisiin istutettua yhteiskuntaan, tarvitaan uutta tietoa, osaamista sekä siihen sopivia identiteettejä (Satka ym. 2011, 17-18). Tätä tietoa sisältävä ja tuottava totuus toimii näin ollen rationaalina.

Uusliberalismin voi nähdä olevan vallitseva poliittinen rationaliteetti, eli politiikan tapa rationalisoida, tai toisin sanoen selittää ja oikeuttaa itselleen omaa toimintaansa (Rose 1999, 26-27). Uusliberalistisen politiikan rationaalinen mukaisesti jokainen yksilö on omaa etuaan tavoitteleva toimija ja 'itsensä yrittäjä', jonka on jatkuvasti kehitettävä itseään pärjätäkseen tulevaisuudessa (Dilts 2011, 130-133). Kilpailun ja yksilön vastuun voi nähdä kuin muodostavan kilpailukyky-yhteiskunnan perusteet, joiden mukaan pyritään parantamaan vain omaa tulostaan (Julkunen 2006, 56-57). Yhteisön tehtäväksi määrittyy tarjota mahdollisuuksia ja yksilön vastuu on tarttua niihin. Poliitiikan järjestäminen uusliberalistisen poliittisen rationaalisen vahvistamiseksi tai varmistamiseksi toimii eräänlaisena sisäisenä logiikkana, johon kaikkea toimintaa peilataan.

Hallinnan tutkimuksessa on oltu kiinnostuneita myös, millä tekniikoilla ja tavoilla käytetään valtaa ja tehdään erilaisia interventioita ongelmaksi määriteltyyn asiaan. Tutkimalla hallintaa pyritään siis enemmänkin diagnosoimaan kuin kuvaamaan hallintaa. Hallinnan näkökulmalla tuodaan esille sen mekanismeja, kyseenalaistetaan sen oletuksia ja mitä se jättää ulkopuolelle. Sen tarkoituksena on hahmottaa millä perusteella hallintaa tapahtuu ja löytää perusteiden sisältämiä heikkouksia. (Rose 1999, 19-20.)

Kuten olen esittänyt, Chapman (2015) on argumentoinut hyvinvoinnin kehitystavoitteen olevan implisiittisesti normatiivinen. Hän tuo esille hyvinvoinnin normatiivista tietoon kietoutuvaa puolta, jota ei hänen mielestään tarpeeksi kyseenalaisteta. On mahdotonta ajatella, että koulun tarkoituksena ei olisi jollain tasolla pyrkiä parantamaan lasten hyvinvointia. Hyvinvoinnin määrittelemisen ja kenen toimesta tuo määrittelemisen tapahtuu on arvolutautunutta tietoa. Hyvinvointi ei koskaan ole neutraali käsite, vaan se

pyrkii aina käsitteen määrittelijän enemmän tai vähemmän artikuloituihin tavoitteisiin. Tästä syystä Chapman (2015) pitää erityisen tärkeänä hyvinvoinnin käsitteen sisältävien oletusten tunnistamista etenkin koulumaailmassa.

Luomalla normia tietynlaisesta ideaalista yksilöstä (tai kuten tutkimuksessani nuoresta), tullaan luoneeksi normia. Uusliberalismin poliittisen rationaliteetin sisällä hyvinvoinnin kehitystavoitteen subjektiviteetin rakentamisen voisikin nähdä tapana istuttaa tuo poliittinen rationaliteetti yksilöihin. Hallinnan teknologioilla viitataan näin ollen välineisiin ja tapoihin puuttua asioihin, joilla hallintaa pidetään yllä (Miller & Rose 2010, 34, 83). Hyvinvointi voisikin olla uudenlaista valtaa sisältämää tietoa, uudenlainen hallinnan teknologia, jonka avulla luodaan tietynlaista subjektiviteettia. Koska OECD:n hyvinvointipolitiikka luo kuin ideaalia miten tulisi toimia ja mihin toiminnallaan ja olemisellaan tulisi pyrkiä (Miller & Rose 2010), voisi sitä näin pitää yhtenä hallinnan teknologiana. Tämänkaltainen ‘uusi tapa hallita’, hiljainen tai huomaamaton vallankäyttö, kajoaa nimenomaan yksilöön ja yksilön käyttäytymiseen (Rose 1999, Miller & Rose 2010).

Viitaten Nikolas Rosein (1999) ajatteluun, Soinnun (2005, 2006) mukaan hyvinvointi onkin nykypäivänä muodostunut kuin itsen projektiksi. Miller ja Rose (2010) esittävät, että tämä on kehittyneen liberalismien hallinnan mentaliteettia, jossa jokainen on oman onnensa seppä. Mentaliteettiin kuuluu yksilön ohjaaminen valitsemaan ja toimimaan ‘halutulla’ tavalla. Koska hallinnan mentaliteetti on siirtänyt katseensa yksilöön, uuden hallinnan avulla pyritään luomaan tehokasta, vastuullista, tottelevaista ja itseään valvovaa subjektiviteettia. Subjektiviteetin rakentaminen perustuukin aina jollekin valtaa sisältävälle tiedolle, rationaalille, jota ohjataan hallinnan eri teknologioilla.

Keskeisenä Foucault’laisessa vallan ajattelussa on sen näkeminen pitkän länsimaalaisen poliittisen kehityskaaren tuloksena, jossa on siirrytty autoritäärisestä hallinnasta ja kurivallasta kohti demokratiaa ja hallinnan näkymättömämpiä, yksilön sisäistämiä vallan muotoja (Foucault 1991, 2000). Foucault’laisittain valtaa ei ymmärretään siis varsinaisesti kenenkään yhden henkilön valtana, vaan tuo valta on jatkuvasti läsnä ja kaikessa toiminnassa. Foucault käsittää vallan historian ja kulttuurin taakan kantavana voimana, joka pääsee voimiinsa puheessa, jonka kautta se luo todellisuutta ja tietynlaista subjektia (Foucault, 2000). Muun muassa Rose (1999) vie tätä ajatusta

hieman eteenpäin, ajatellen tämän vallan, joka on jatkuvasti läsnä, tai kuten Rose (1999) nimittää uuden hallinnan, hallitsevan yksilöitä muokkaamalla todellisuuttamme ja subjektiviteettiamme, eli sosiaalista tapaamme olla, joka on muodostunut monien yhteiskunnassa olevien tahojen yhteisvaikutuksesta.

Bulterin (2008) mukaan diskurssit, kulttuurihistoriallisesti muotoutuneet tavat puhua jostakin asiasta, luovat tilan, jossa valintoja tehdessä luodaan myös hyväksyttyä subjektivitettä: sitä mikä on haluttua ja hyväksyttyä. Nämä taas luovat puolestaan elämässä tehtäville valinnoille eräänlaisia ehtoja. Puhumalla jostakin tietyllä tavalla on paljon valtaa vaikuttaa myös siihen miten me näemme ja käsitämme tuon asian, mikä vaikuttaa myös käyttäytymisemme. Kuten olen edellä argumentoinut, hyvinvoinnin käsite itsessään sisältää relatiivisen aspektin, eli se määrittää vuorovaikutuksessa ympäröivän todellisuuden kanssa uudelleen ja uudelleen. Koska hyvinvointi käsitteenä on epäselvä ja paljon monitulkintaisempi kuin yleisesti ajatellaan, hyvinvointi voi tarkoittaa monelle toimijalle eri asioita. Hyvinvointi on myös kiistämätön kehitystavoite, mutta tärkeä onkin pohtia, mikä tuo itse tavoite todellisuudessa on. Butlerin (2008) ajattelun mukaisesti hyvinvoinnin diskursiivinen määrittäminen luokin siis tietynlaisen hyvinvoivan subjektiviteetin, jonka mukaan käyttäydymme.

Kysymys kuuluukin, minkälaiseksi tuo subjektiviteetti muodostuu? Tutkimuksessani hallinnan näkökulmasta minua kiinnostaa miten oikeutetaan toisten tai itsen hallintaa tietyn päämäärän saavuttamiseksi sekä millä tekniikoilla tätä hallintaa harjoitetaan. Pyrin hahmottamaan tuon hallinnan oletuksia, implisiittisiä päämääriä sekä sen sisältämiä heikkouksia. Ottaen hallinnan kiikarit käyttöön, olettamalla hyvinvoinnin normatiivinen aspekti, minua kiinnostaa minkälaista subjektiviteettia nuorille tullaan luoneeksi.

6. Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Uusliberalististen kilpailullisten aatteiden leviäminen ja näin hyvinvointivaltion vastuun siirtyminen yksilölle luovat tilanteen, jossa on kasvatettava kilpailuun kykenevää hyvinvoinnistaan huolehtivaa itsevastuullista nuorta. Koska hyvinvoinnin käsite on monipuolinen ja epäselvä, siitä muodostuu oivallinen sekä terapeuttinen käsite poliittiseen ohjaukseen. Olettaen, että hyvinvointi sisältää implisiittisesti normatiivisia ulottuvuuksia, pyrin selvittämään hallinnan kiikarein millaista subjektiviteettia tullaan luoneeksi OECD:n Skills for Social Progress -raportissa ja miten sitä oikeutetaan.

Tämän tutkimuksen tutkimustehtävänä on analysoida hyvinvointia lasten ja nuorten hallinnan mekanismina OECD:n Skills for Social Progress -raportissa. Pyrin tutkimuksessani vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Miten OECD:n poliittinen ohjaus oikeuttaa hallintaa hyvinvointia koskevan retoriikan avulla?
2. Millaista subjektiviteettia OECD:n poliittinen ohjaus tarjoaa nuorille?

Toteutan tutkimukseni kvalitatiivisesti dokumentin diskurssianalyysillä. Tutkin OECD:n Skills for Social Progress: The Power of Social and Emotional Skills -raporttia, jossa käsitellään nuorten hyvinvointia edistäviä sosioemotionaalisten taitojen kehittämistä. Seuraavaksi esittelen tutkimukseni tieteenfilosofisia lähtökohtia ja tutkimuksen toteutusta, jonka jälkeen siirryn analysoimaan aineistoani.

7. Tutkimuksen toteutus

Tehdessään tutkimusta tutkija joutuu tekemään teoreettisia ja metodologisia valintoja. Näitä valintoja koskevia perusteluja pitää miettiä myös ontologisista lähtökohdista eli siitä miten ja mistä näkee maailman rakentuvan - mitä on olemassa. Esittelen seuraavaksi sitä tapaa, jolla olen soveltanut diskursiivista lähestymistapaa tässä tutkielmassa sekä siihen liittyviä lähtökohtiani. Tämän jälkeen esittelen miten olen valinnut aineistoni, miten olen alkanut sitä diskursiivisesti analysoimaan ja mitä valintoja siihen on kuulunut.

7.1 Diskurssianalyysi ja ontologiset oletukseni

Ranskalainen yhteiskuntatieteilijä Damien Lecarpentier (2015) ehdottaa kielen jakamista Ferdinand de Saussure'in jaottelun mukaisesti. Kielen voisi näin jakaa pienempiin osiin termeillä *langue* ja *parole*, joilla viitataan kielijärjestelmään tai koodiin (*langue*) sekä viestiin (*parole*). Hänen mukaansa kieli ja sen ulkopuoliset rakenteet ovat niin sitoutuneita toisiinsa, että kieltä voisi tutkia erillisenä sen käyttäjästä (Lecarpentier 2015, 12). Koska jokainen koodi on erilainen, sama viesti toisella koodilla saattaa muuttaa koodin (kielen) merkitystä. Esimerkiksi merkitykset, joita annetaan kulttuurisesti ja kielellisesti sanoille nainen, perhe tai työ vaikuttaa oleellisesti myös viestin ymmärtämiseen. Todellisuus ei tietenkään ole vain sarja merkityksiä, mutta sitä on mahdotonta katsoa objektiivisesti ilman sen sisältämiä merkityksiä. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 13). Tätä merkitysten antoa, joka muokkaa sekä keskustelua että mahdollisesti käyttäytymistä, kutsutaan diskurssiksi.

Käsitän itse kielen de Saussure'in tavoin kulttuurihistoriallisesti välittyneenä välineenä, tai hänen käsitteidensä mukaisesti koodina, jolla luodaan diskursseja ja diskursiivisia käytäntöjä. Näenkin kielen vaikuttavan kahteen suuntaan: samalla kieli tuottaa todellisuutta ja toisaalta todellisuus myös kieltä (Jaworski & Coupland 1999, 3). Olettaen kielen olevan voimakkaasti sidoksissa kulttuuriin ja historiaan, näen kielen Foucault'n (1966) tavoin kantavan sisällään erilaisia historiallisia sekä kulttuurisia käytänteitä, valtasuhteita, normeja ja tapoja. Näin kieli ei toimi ainoastaan jonkun

henkilön keinona ilmaista itseään, vaan myös peilinä vallitsevista kulttuurisista ja historiallisista käytänteistä. Diskurssi on siis kuin kielellisesti luotu todellisuus, jota ei, kuten Lecarpentier (2015) on ehdottanut, välttämättä edes tarvitse palauttaa puhujaan. Ajatukseni diskurssista kiinnittyy siis ranskalaisen koulukunnan mukaiseen diskurssianalyysiin.

Diskursiivisia analyysitapoja voi nimittäin jakaa kolmeen eri koulukuntaan. Jako voi tapahtua sen syntykodin mukaan saksalaiseen, englantilaiseen ja ranskalaiseen (Remes 2006, 293-295; Pynnönen 2013, 25-29), tieteenfilosofian mukaisesti empiristiseen, rationalistiseen ja pragmaattiseen (tai kriittiseen) (Remes 2006, 293-295; Pynnönen 2013, 25) tai perinteisesti, riippuen tutkimuksen tavoitteista lingvistiseen, tulkitsevaan ja kriittiseen diskurssianalyysiin (Pynnönen 2013, 25-29).

Tulkitsen, että jokainen diskurssi kantaa itsessään historian ja kulttuurin taakkaa ja siten muokkaa käyttäytymistämme ja tapaamme puhua. Tästä syystä minun on loogista valita diskurssianalyysin koulukuntien erojen esittelemisen niiden syntykodin mukaisesti. Tämä on esimerkki ontologisten lähtökohtien vaikutuksesta. Oletukseeni kuuluu ajatus, että kulttuurinen todellisuus ja esimerkiksi maakohtainen historia ovat vaikuttaneet siihen, miten eri koulukunnat jäsentävät ja ovat muodostaneet oman todellisuutensa ja näin myös diskursiivisen analyysitapansa.

Saksalaisen tradition suhde todellisuuteen, eli sen ontologia, sisältää ajatuksen siitä, että ihminen on todellisuuden osa joko passiivisena kulttuurille alistaisena toimijana tai aktiivisena kulttuurin muovaajana. Jokaisella ihmisellä nähdään siis olevan mahdollisuus vaikuttaa todellisuuden rakentumiseen. Saksalainen traditio pyrkii näin ollen emansipaatioon, eli pääsemään pois kulttuurin ennalta määrittelemästä toimintaan pakottavasta voimasta. Saksalaisessa traditiossa maailma luodaan neuvotteluilla ja siten kollektiivisilla sopimuksilla. (Remes 2004.)

Brittiläisen tradition ontologiset lähtökohdat eroavat hieman saksalaisesta traditiosta. Brittiläisen tradition mukaan yksilö puhuu kulttuurin kielellä ja sitä kuunnellaan kulttuurisella korvalla. Siinä kulttuuria ja maailmaa luodaan vuorovaikutuksessa, mutta diskurssin tutkimus rajataan ainoastaan yhteen paikkaan ja tilanteeseen (Remes 2004), eikä siis esimerkiksi koko yhteiskuntaan, kuten puolestaan ranskalaisessa traditiossa

usein tehdään. Brittiläisen tradition mukaan normit ja säännöt luodaan tietyssä paikassa ja ajassa tietyssä keskustelussa. Kulttuuri määrittyy siis suppeammin kuin muissa traditioissa. Näin ollen brittiläisen tradition diskurssianalyysi keskittyy tapahtumiin jotka ovat “tässä ja nyt”, kuten esimerkiksi merkityksen muutokseen terapiassa. (Remes 2004) Ranskalainen traditio puolestaan saattaa pyrkiä selittämään pitkän aikavälin kulttuurista muutosta.

Kiinnityn itse ranskalaisen traditioon, jossa näkemys todellisuudesta on melko yhteneväinen edellä mainittujen traditioiden kanssa. Myös siinä diskurssin nähdään tuottavan todellisuutta, mutta ranskalaisessa traditiossa diskurssilla nähdään olevan niin paljon voimaa (eng. power ransk. pouvoir), että yksilön on kuin *pakko* ottaa osaa diskurssiin. Diskurssi onkin vuorovaikutusta yksilön ja kulttuurin välillä. Näin ollen diskurssilla on eräänlaista voimaa sosiaalista toimija kulttuuriin ja yhteiskuntaan. (Remes 2004) Diskurssi on myös historialliseen aikaan ja paikkaan sidottua. Foucault käyttää tästä käsitettä *epistémé*, joka on oma ajanjaksonsa, jossa tietyt tavat ajatella ja jäsentää maailma ovat muodostuneet diskurssiivisesti. Diskurssi kantaa mukanaan näitä historiallisia ja kulttuurisia vaikutteita, minkä vuoksi sillä on niin suuri voima vaikuttaa ihmisen toimintaan. (Foucault 1966; Remes 2004.)

Koulukuntien ontologisten lähtökohtien erot sijoittuvat enimmäkseen siis käsityksiin kulttuurista ja toimijuudesta. Tarkoitin kulttuurilla tässä laajasti sosiaalisia normeja, sääntöjä ja yhteiskunnallisia asemointeja. Toimijuudella viitataan ajatukseen siitä, mikä on yksilön mahdollisuus vaikuttaa tähän kulttuuriin. Tämä antaa myös viitteitä siitä, kuinka syvälle yhteiskunnallisiin kysymyksiin on diskurssien analyysissä mahdollista mennä.

Brittiläisen tradition diskurssin “tässä ja nyt” -painotus antaa viitteitä melko suppeasta kulttuurin käsityksestä - tai diskurssin historiallisesta taakasta. Yksilöllä on vaikutusvaltaa diskurssien määrittelyyn, mutta koska diskurssi itsessään on keskittynyt “tähän ja nyt”, lopullinen yksilön vaikutusvalta jää melko pinnalliseksi. Saksalaisessa traditiossa puolestaan yksilöllä on merkittävä vaikutusvalta diskurssin muuttamisessa (emansipoiva voima), sillä todellisuuden nähdään olevan täynnä sopimuksia. Näitä sopimuksia voi kehittää uudelleen halutulla tavalla. Saksalainen traditio painottaa myös historiallista taakkaa, mutta ainoastaan ranskalainen traditio korostaa historiallista,

sosiaalista ja kulttuurista valtaa, jolla yksilön toiminta tulee väistämättä muokatuksi tietynlaiseksi. Myös ranskalaisessa traditiossa yksilö voi vaikuttaa diskurssiin, mutta edellä mainitsemani historialliset, sosiaaliset ja kulttuuriset voimat kuin pakottavat yksilön toimimaan tietyllä tavalla. Näin ollen esimerkiksi tahtoessaan päästä käsiksi historiallisiin yhteiskunnallisiin rakenteisiin on sille ranskalaiseen diskurssianalyysitraditioon kiinnittymisellä parhaimmat mahdollisuudet.

7.2 Diskursiivinen lukutapa - valintoja ja diskurssiin osallistumista

Oma tulkintani diskurssista on yhtenevä ranskalaisen tradition tulkinnan kanssa. Ranskalainen diskurssianalyysitraditio, tai koulukunta, pohtii tyypillisesti diskurssien syntymiseen vaikuttavia tekijöitä, esimerkiksi historian, vallan tai politiikan näkökulmista. Toisin sanoen diskurssille annettu legitimiteetti pyritään saamaan näkyväksi. (Pynnönen 2013.) Tutkiessani OECD:n raporttia hallinnan näkökulmasta, ranskalainen diskurssianalyysitraditio muodostuu näin loogiseksi valinnaksi.

Poliittisten dokumenttien analyysissä ensimmäinen valinta, joka tutkijan on tehtävä liittyy dokumenttien rajaamiseen. Tutustuessani hyvinvointiin OECD:n raporteissa päädyin kolmeen raporttiin: 'How's life' (2015), 'PISA 2015 results, Volume III, Students' Well-being' sekä 'Skills for Social Progress: the Power of Social and Emotional Skills' (2015) -raportteihin. Valitsin aluksi nämä kolme raporttia sen perusteella, että ne käsittelevät nuoria ja hyvinvointia, ne ovat poliittisesti merkittäviä sekä tuoreita. Aloitin analysoimalla jokaista näistä kolmesta, mutta huomasin aina palaavani Skills for Social Progress -raportin pariin. Vaikka olisin voinut analysoida näistä jokaista, tutkielmani puitteissa päädyin ainoastaan kyseiseen raporttiin, sillä koin sen vastaavan parhaiten tutkimuskysymyksiini.

Koen tärkeäksi analysoidessani poliittista dokumenttia, että pystyn välittämään lukijalle mahdollisimman hyvin dokumentin taustan, kontekstin ja argumentoinnin kulun. Tämän tutkimuksen puitteissa kolmen dokumentin ja niiden sisältöä kunnioittava analysointi olisi näin ollen ollut liikaa. Kolmen dokumentin analysoinnissa en olisi voinut kunnioittaa dokumentteja haluamallani tavalla, jolloin mielestäni tutkimuksen

luotettavuus olisi voinut kärsiä. Tämä valinta liittyy myös vahvasti oletukseeni, että kaikki tuotettu puhe tai diskurssi on kontekstisidonnaista, minkä vuoksi laadukkaan ja aineistoa kunnioittavan analyysin takaamiseksi, koen tärkeäksi myös kontekstin hahmottamisen.

Tästä syystä analysoimani otteet ovat myös paikoittain melko pitkiä. Jos olen poistanut otteesta lauseita välistä, poistetut lauseet ovat sisältäneet tarkkoja lukuja liittyen raportissa oleviin taulukoihin, joita en ole kokenut oman analyysini kannalta merkittäviksi. Koen parin lauseen nostamisen ja analysoinnin melko suppeaksi näkökulmaksi diskurssista ja houkuttelevan näin helposti myös ylitulkintaan (Alvesson & Karreman 2011). Otteet on myös tutkimuksen luotettavuuden näkökulmasta tärkeitä ja niiden tehtävänä on kuin johdatella lukijaa näkökulmani pariin.

Valitsin Skills for Social Progress: The Power of Social and Emotional Skills (2015) -raportin, sillä koin sen keskittyvän kolmesta aluksi valitsemistani raporteista eniten nuoriin ja monipuolisesti heidän hyvinvointiinsa. How's Life (2015) -raportin tavoite oli ohjata pohtimaan hyvinvointia ylläpitäviä tekijöihin. Skills for Social Progress (2015) -raportti puolestaan nimenomaan keskittyy hyvinvointia ylläpitäviin tekijöihin, jolloin se on ikään kuin jatkoa How's Life (2015) -raportille. PISA:n (2015) raportti keskittyi hyvinvoinnin suhteen ainoastaan muutamaa osa-alueeseen, minkä vuoksi sekään ei tarjonnut mielestäni riittävän monipuolista katsausta nuoriin ja hyvinvointiin.

Skills for Social Progress -raportti toimii lisäksi kuin perusteluna pitkittäistutkimukselle, joka aikoo tutkia yhä nuorempien lapsien hyvinvointitaitoja (OECD SSP 2015). Olen kohdassa 4.2. perustellut kyseisen raportin merkittävyyttä. Puhe yhä varhaisemmasta sosioemotionaalisten taitojen opettamisesta alkaa jo näkyä myös Suomen koulutuspoliittisissa raporteissa. Siinä missä sosioemotionaalisia taitoja tahdotaan opettaa hyvinvoinnin nimissä, on syytä pysähtyä pohtimaan minkälaista subjektiviteettia sen avulla tullaan luoneeksi.

Aloitin analyysin lukemalla raportin läpi sen suuremmin pohtimatta sen sisältöä tai mitä siitä oikeastaan etsin. Samalla kirjoitin tekstin viereen raportista heränneitä ajatuksia. Seuraavan lukukerran aikana pyrin yliviivaamaan korostuskynällä kaikki ne kohdat, joiden koin toistuvan ja muodostavan diskursiivisesti sosioemotionaalisten taitojen

opettamisen oikeutusta. Toisella värillä korostin osia, joiden koin diskursiivisesti muodostavan kuvaa nuoren ideaalista subjektiviteetista. Kirjoitin parilla sanalla jokaisen korostamani kohdan viereen, mitä kyseisessä otteessa mielestäni käsiteltiin ja miksi se oli erityisen kiinnostava.

Etenkin diskurssianalyysissä, myös tutkija ottaa osaa diskurssin luomiseen nostamalla aineistosta asioita esille, sekä niitä analysoimalla (Jokinen ym. 2016, 20). Laadukkaan kvalitatiivisen tutkimuksen takaamiseksi diskurssianalyysissä on tärkeää, että analyysi on linjassa teoreettisen näkökulman kanssa (Salo 2015; Jackson & Mazzei 2013). Olen valinnut otteeni hallinnan näkökulmasta ja analysoinut niitä hallinnan käsitteiden avulla. On kuitenkin huomioitava, että etenkin poliittisia dokumentteja analysoidessa tutkijan omat poliittiset vakaumukset ja mielipiteet ovat vaikuttamassa siihen, miten tutkija hahmottaa ja analysoi aineistoaan. Tätä reflektoiden olen pyrkinyt perustelemaan analyysiäni hallinnan käsitteiden avulla sekä kirjallisuuteen nojaten.

Raportin muutaman kerran lukemisen jälkeen koin olevani liian syvällä aineistossani, enkä tuntunut näkeväni enää sen kokonaisuutta tai sen tarkoitusta. Koska diskurssianalyysissä on tärkeää pohtia myös puheen alkuperää ja kontekstia, palasin takaisin sen pintapuoliseen tarkasteluun. Hahmotin itselleni uudelleen mitä raportti eksplisiittisesti kertoo, minkä se määrittelee tavoitteekseen ja mikä taho sen on kirjoittanut. Tämän jälkeen hahmottelin uudelleen paperille aiheita, jotka mielestäni toistuivat aineistossani liittyen tutkimuskysymyksiini. Luin aineistoni vielä kertaalleen, kuin varmistaakseni etten ole unohtanut mitään tai ylikorostanut jotakin. Käytin aiheiden, teemojen tai diskurssien nostamista aineistosta kuin aineiston hahmottamisen välineenä, jolla pyrin selkeyttämään itselleni mitä hallinnan näkökulman kautta aineistostani hahmotan.

Tämän jälkeen aloitin syvemmin analysoimaan miten teksti valoittaa tutkimuskysymyksiäni diskursiivisesti. Pyrin tutkimuskysymyksieni valossa keskittymään siihen miten nuorista puhutaan ja minkälaista kuvaa se heistä muodostaa. Tämän lisäksi keskityin siihen mitä argumentteja raportissa on käytetty sosioemotionaalisten taitojen opettamisen oikeutukseen sekä mitä oletuksia ja ongelmia argumenttien taustalla on.

7.3 Diskurssianalyysin kritiikkiä

Diskurssianalyysi, kuten kaikki analyysitavat, on saanut myös kritiikkiä osakseen. Muun muassa Alvessonin ja Kärremanin (2011) mukaan diskurssianalyysi saattaa yliyksinkertaistaa asioita. Kuten edellä olen käsitellyt, diskurssianalyysin oletuksiin kuuluu, että diskurssi luo todellisuutta. Yliyksinkertaistamista (tai reduktionistisuutta) voi ilmetä, jos analyysin tekijä luo liian suoria yhtäläisyyksiä diskurssin ja käytöksen välille. Näin yksilön oma valinta ja rooli käytöksen ohjaamisessa on vaarassa redusoitua diskurssin maailmaan, jossa yksilöllä ei ole enää valtaa valita omaa toimintaansa. (1121, 1126-1134.)

Alvessonin ja Kärremanin (2011) diskurssianalyysin reduktionismin vaaran väite ei ole perusteeton. Etenkin hallinnan tutkimuksessa tätä on tärkeää pohtia. Hallinnan tutkimusta kritisoidaankin juuri tästä yksilön oman valinnan roolin näennäisestä puuttumisesta. Hallinnan tutkimus ei missään nimessä väitä, että tietyssä esimerkiksi kilpailudiskurssissa yksilöllä ei olisi valtaa valita olla kilpailematta. Ajatus onkin se, että kilpailudiskurssilla on valtaa painostaa siihen osallistumiseen. Yksilö voi tehdä päätöksen olla osallistumatta siihen, mutta tuo päätös sisältää usein sosiaalisia haittoja. Diskursiivisessa hallinnan tutkimuksessa onkin siis tasapainoiteltava tämän hienojakoisuuden kanssa, jottei sorru yliyksinkertaistamaan asioita.

Alvessonin ja Kärremanin (2011) diskurssikäsitely on kuitenkin hieman erilainen kuin Foucault'n, jonka ajatukseen diskurssista tutkimuksessani paljon nojaan. Foucault'n mukaan diskurssi sisältää historiallisia ja kulttuurisia elementtejä, jotka antavat tietyille yhteiskunnallisille toimijoille valtaa ohjata yksilöitä toimimaan tietyllä tavalla (Foucault 2005). Nämä valta-asemat yhteiskunnassa ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa vaikuttavat ja määrittelevät sosiaalista kanssakäymistä. (Foucault 1980, 1966, 2000) Toimija, sen omat päätökset ja ympäröivä todellisuus on siis ikään kuin yksi ja sama orgaaninen kokonaisuus. Alvessonin ja Kärremanin (2011) kritiikki puolestaan kumpuaa oletuksesta, että toimijalla on diskurssista erillään oleva tietoisuus tai moraalit, jonka perusteella toimija yhteiskunnassa *valitsee* oman toimintansa. Ajatuksen mukaan ihminen olisi kuin kykenevä erottamaan yhteiskunnallisen, sosiaalisen ja kulttuurisen paineen siitä mitä on yksilön omasta mielestä "oikein" tehdä. Kyseessä on siis

perustavanlaatuinen näkemysero kulttuurin ja ympäristön vaikutuksesta yksilön valintojen tekoon.

Alvessonin ja Kärremanin (2011) diskurssikäsitteen mukaisesti Potter ja Wetterell (1988) ehdottavat että yksilöt luovat vuorovaikutuksessa toisten kanssa sovitun ja yhdessä konstruoidun diskurssin valitsemalla ja hylkäämällä tiettyjä sanoja ja käsitteitä. Tämä diskurssi puolestaan ohjaa toimintaa ja ajattelua käsiteltävistä asioista. Jos hylkäämme jonkin sanan (kuten tyttö - tyttöoletettu tms.) ja alamme käyttämään jotakin toista, muokkaamme näin ajatteluamme, kulttuuriamme kuin mahdollisesti yhteiskuntaakin. Näin ollen on mahdollista *valita*, kuten Alvesson ja Kärreman (2011) ehdottavat, esimerkiksi sosiaalisesti ja poliittisesti korrekkeja tai epäkorrekkeja tapoja puhua, jotka voivat Potter ja Wetterellin mukaisesti muuttaa tilanteen sävyä, yhteisöä tai miksei yhteiskuntaakin. On huomioitava, että Foucault ei kiellä tätä: hänen ajattelussaan tämä kehittyminen on sisäänrakennettu osa kulttuuria ja yhteiskuntaa ja sen diskursiivista kehittymistä.

Alvessonin ja Kärremanin (2011) esittävät myös toisen diskurssianalyysin haasteen, jota he kutsuvat kolonisaatioksi. Diskurssia on vaikeaa määritellä ja eri traditiot myös määrittelevät sen sisällön hieman eri tavoin. Milloin diskurssi viittaa ainoastaan puheeseen, milloin toimintaan, kulttuuriin, yhteiskuntaan tai muihin vaikuttaviin tekijöihin? Diskurssin määrittelyä usein paisutetaan tarkoittamaan puhetta, toimintaa, kulttuuria ja monia muita osa-alueita. Näin diskurssia voi olla hankalaa määritellä, tutkia tai käsittää. Tapahtuu kolonisaatio: diskurssi laitetaan tarkoittamaan hieman kaikkea, jolloin diskurssianalyysi, tuon 'kaiken' analysointi, tulee analysoineeksi itse itseään. Kolonisaation ongelma ilmeneekin kun alkaa analysoimaan: jos diskurssi tarkoittaa puhetta, eleitä, kulttuuria, katseita, toimintaa ja lukuisia muita tekijöitä, mitä se silloin oikeastaan analysoi?

Hahmotan diskurssin sosiaalisena, historiallisena sekä kulttuurisena tapana käyttää kieltä. Tulkitsen kielen kuin heijastavan kulttuuria, sen arvoja ja normeja ja muita yhteiskunnassa vaikuttavia tekijöitä. Näin ollen tutkimalla kieltä (puhuttua tai kirjoitettua), on mahdollista analysoida näitä tekijöitä ja niiden vaikutuksia. Diskurssissa kieli on siis diskurssin ilmenemisen väline, joka on rakennettu

kulttuurisissa, historiallisissa ja sosiaalisissa konteksteissa. Näin ollen oma ajatukseni diskurssista ei sorru kolonisaatioon.

8. Hyvinvointi nuorten hallintana

Ennen varsinaista analyysia on tärkeää vielä avata joitakin tutkimusaineistona toimivan raportin lähtökohtia. Tämän tutkimuksen tarkastelun kohteena oleva Skills for Social Progress: The Power of Social and Emotional skills -raportti (2015) kuuluu OECD:n Education and Social Progress –hankkeeseen, joka tutkii kognitiivisia ja ei-kognitiivisia taitoja sekä niiden yhteyksiä (OPH 2011, 45). Skills for Social Progress –raportin tehtävä kyseisessä hankkeessa on tutkia sosioemotionaalisten taitojen vaikutusta materiaaliseen ja ei-materiaaliseen hyvinvointiin. Raporttia tulee seuraamaan tarkentava kaupunkitason pitkittäistutkimus samasta aiheesta ja yhtenä hankkeen päämääränä on tutkia yhä nuorempia lapsia hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta. (OECD SSP 2015, 41.) Hanke on jatkoa Social Outcomes of Learning -hankkeen tuloksille, joiden mukaan koulutuksella voidaan vaikuttaa muun muassa asenteisiin, tietoihin ja motivaatioon (OPH 2011, 43-44).

Sosioemotionaaliset taidot määritellään raportissa taidoiksi, jotka ensinnäkin ilmenevät ajattelu-, tunne- ja käyttäytymismalleina, toiseksi, ovat opittavissa niin informaaleissa kuin formaaleissa oppimistilanteissa sekä kolmanneksi, niillä on sosioekonomista merkitystä yksilön elämässä. Nämä taidot on jaettu raportissa kolmeen luokkaan: tavoitteeseen pääsy (määrätietoisuus, itsehillintä, intohimo tavoitteiden saavuttamiseen), toisten kanssa työskentely (sosiaalisuus, kunnioitus, välittäminen) sekä tunteiden hallinta (itsetunto, optimismi, itsevarmuus). (OECD SSP 2015, 34) Raportissa lähdetään oletuksesta, että sosioemotionaalisia taitoja kehittämällä voidaan edistää hyvinvointia niin subjektiivisesti kuin objektiivisesti. Hyvät sosioemotionaaliset taidot yhdistetään näin ollen esimerkiksi parempaan työllistymiseen sekä subjektiiviseen hyvinvointiin.

Olen jakanut analyysini kahteen alalukuun kahden pääotsikon alle. Näissä kahdessa alaluvussa vastaan tutkimuskysymyksiini. Ensimmäisessä alaluvussa vastaan tutkimuskysymykseen: ‘Miten OECD:n poliittinen ohjaus oikeuttaa hallintaa hyvinvointia koskevan retoriikan avulla?’. Analyysini liittyen ensimmäiseen kysymykseen on rakennettu siten, että ensimmäinen valitsemani ote kuvaa laajasti koko raportin teesiä oikeuttamisesta, jonka jälkeen olen analysoinut muita oikeuttamisen

keinoja. Seuraavassa alaluvussa vastaan kysymykseen ‘Millaista subjektiviteettia OECD:n poliittinen ohjaus tarjoaa nuorille?’. Tämän osion olen rakentanut seuraamaan raportin teesin puolesta argumentointia, jolla analyysini mukaan rakennetaan ideaalia nuoren subjektiviteettia.

Koska raportti on englanniksi, myös otteet ovat englanniksi. Tästä syystä otetta seuraava kappale referoi aina otteen sisällön suomeksi. Tällä pyrin tuomaan lukijalle näkyväksi, miten olen ymmärtänyt englanninkielisen raportin sanoman. Tämä on erityisen tärkeää siksi, että näen kielen toimivan myös Lecarpentier:n mukaan koodina, jossa sanoille on muodostunut kulttuurissa omat merkityksensä. Koska olen referoinut suomeksi englanninkielisen otteen sanoman, lukija pystyy myös paremmin seuraamaan ajatteluani sekä näin arvioimaan analyysini luotettavuutta.

8.1 Hallinnan oikeutus

8.1.1 Tulevaisuus on ongelmallinen, nuorta tulee auttaa

“Although access to education has improved considerably, a good education no longer secures a job; youth have been particularly affected by rising unemployment following the economic crisis. Problems such as obesity and declining civic engagement are also increasing, while the ageing population and the environmental outlook are worrying. Moreover, inequalities in labour market and social outcomes tend to be widening. Education has a strong potential to address these challenges by enhancing a variety of skills. Cognitive skills matter, but social and emotional skills, such as perseverance, self-control and resilience are just as important. All of these skills need to be fostered for individuals and societies to prosper.” (OECD 2015, 17)

Nykypäivänä koulutus ei enää takaa työtä. Talouskriisistä seurannut työttömyys onkin vaikuttanut etenkin nuoriin. Tulevaisuuden uhiksi otteessa luetellaan ylipainon yleistyminen, huoneva yhteiskunnallinen osallistuminen, vanhenevat ikäluokat, ympäristöuhat sekä epätasa-arvo. Vastaukseksi ehdotetaan koulutusta, jolla on vahva potentiaali sosioemotionaalisten taitojen opettamiselle kognitiivisten taitojen ohella. Siinä missä kognitiivisilla taidoilla on merkitystä, niin on myös sosioemotionaalisilla

taidoilla kuten määrätietoisuudella, itsehillinnällä sekä sinnikkyydellä. Jotta yksilöt ja yhteiskunnat voivat kukoistaa, tarvitsemme näitä taitoja. Yllä oleva ote toimii raportin eräänlaisena keskeisenä väitteenä tai teesinä, jonka puolesta koko raportti argumentoi.

Otteessa muodostetaan diskursiivisesti kuvaa tulevaisuudesta, joka on täynnä suuria ja monipuolisia ongelmia. Kun määrittelee ongelmat laajoiksi, muodostuu helposti ajatus, jossa nuoret eivät ole kykeneviä ratkaisemaan niitä. Nuoria ei otteessa missään nimessä vähätellä väittämällä etteivätkö he pystyisi vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin, mutta maalaamalla kuvaa ongelmallisesta tulevaisuudesta ohjaa implisiittisesti ajattelemaan, että nuoret tarvitsevat apua ja ohjausta niiden kohtaamiseen. Näin ollen tullaan luoneeksi ongelmallisen tulevaisuuden diskurssin avulla todellisuus, jossa nuoria on autettava tulevaisuuden pelastamisessa. Ajatus tulevaisuudesta ja sen kehittämisestä muodostaakin aina eräänlaista kehystä sille, miten nuoret nähdään (McLeod & Wright 2016, 776). Tulevaisuuden maalaaminen ongelmaiseksi muodostuukin näin tavaksi oikeuttaa nuoriin kohdistuvaa ohjausta.

Ongelmallisen tulevaisuuden diskursiivisessa todellisuudessa ongelmien ratkaisuksi tullaan muodostaneeksi sosioemotionaalisten taitojen opettamista. Tällä tavalla nuoresta muodostetaan haavoittuvaa, tunneopetusta ja ohjausta tarvitsevaa kuvaa. Sosioemotionaalisten taitojen opettamisen yhteydessä kasvattajasta muodostuu kuin terapeutti, joka auttaa löytämään 'määrätietoisuutta, itsehillintää sekä sinnikkyyttä', kuten raportin otteessa luetellaan. Näin nuoresta muodostuu haavoittuva, politiikan ja kasvattajan huoli, jota tulisi auttaa ja ohjata (ks. Ecclestone & Hayes 2009).

Lisäksi otteen sävyn voi perustella olevan huolestunut, sillä nuorista luodaan myös 'jo vaurioitunutta' kuvaa taloudellisen kriisin kärsimyksen vuoksi. Myös tulevaisuuden laajat ongelmat lisäävät tuota huolen tunnetta. Nuoria koskevassa tutkimuksessa onkin todettu tulevaisuuden haasteellisuuden maalaamisen (mm. Brunila & Ryynänen 2015; Satka ym., 2011) sekä haavoittuvaksi konstruoinnin (mm. Brunila & Ryynänen 2015; Furedi 2004; Brunila 2014b; Ecclestone & Hayes 2009) olevan tapoja oikeuttaa lapsiin ja nuoriin kohdistuvia erilaisia interventioita. Tämä johtuu juuri nuorten diskursiivisena muodostamisena kuin avun tarpeessa olevina, joita tulisi luonnollisesti auttaa haasteiden kohtaamisessa. Nuorten muodostaminen avun tarpeessa oleviksi saakin suojeluvaiston

heräämään, jolloin puhe nuorista ja heidän tulevaisuudesta saa hieman kiireellisemmän kaiun (McLeod & Wright 2015, 1-5).

Sosioemotionaalisista taidoista muodostuu otteessa diskursiivisesti kuin lisäarvo, jonka avulla on helpompi työllistyä työmarkkinoilla, joilla koulutus ei enää välttämättä takaa töitä. Sosioemotionaalisista taidoista muodostuu näin ollen kuin lisävarallisuutta (ks. Vähämäki 2009; Brunila ym. 2015), jonka hankkimisesta nuori on vastuussa, jos tahtoo varmistaa oman työllistettävyytensä. Ajatus on yhteneväinen johdannossa esittelemäni Helsingin Sanomien artikkelin kanssa, jossa nuoret aikuiset kokivat, että oli puettava 'onnellisuusmaski'. On kuin sosioemotionaaliset taidot olisivat jo vakiinnuttaneet asemansa työelämässä ja näin ollen lapsille ja nuorille tulee opettaa näitä taitoja. Näin nuoria saadaan kasvatettua myös tavalla, jolla pärjätä tulevaisuuden kiristyvillä työmarkkinoilla (Satka ym. 2011, 20).

Sen ohella, että kasvattajia vastuullistetaan sosioemotionaalisten taitojen opettamisesta, myös nuorta tullaan vastuullistaneeksi niiden oppimisesta. Sosioemotionaalisista taidoista luodaan diskursiivisesti lisäarvoa niin itselle kuin koko yhteiskunnan tulevaisuudelle. Nuorta tullaan siis vastuullistaneeksi näiden taitojen oppimisesta ei ainoastaan oman tulevaisuutensa kannalta, vaan myös koko yhteiskunnan pärjäämisen kannalta. Siinä missä haavoittuville nuorille tulee tarjota sosioemotionaalisten taitojen opetusta, heidän ja tuon opetuksen harteille vieritetään vastuu koko yhteiskunnan tulevaisuudesta.

8.1.2 Tulevaisuudessa on kilpailtava, nuorta tulee auttaa

“Developing skills is like making a snowball. Children gather a handful of snow and start rolling it on the ground. It gets progressively bigger; the bigger the snowball, the faster it grows. Children need to start early with a small and solid snowball if they are to develop a sizeable snowball before the end of adolescence. Snow beget snow and skills beget skills.” (OECD 2015, 74)

Ote luo diskursiivista todellisuutta, jossa taitojen nähdään keräävän lisää taitoja kuin lumipallo. Tästä syystä erilaisten taitojen opettelu olisi aloitettava mahdollisimman nuorena. Näin mahdollistetaan suuri määrä taitoja ennen teini-ian loppua - hyvältä pohjalta on luonnollisesti helppo ponnistaa.

Sosioemotionaalisten taitojen opettamisen painottaminen vastuullistaa lapsia ja nuoria itseään parantamaan omia kykyjään ja samalla myös kasvattajia mahdollistamaan näiden taitojen kasvattaminen. Tämä muistuttaakin oleellisesti kilpailukyky-yhteiskunnan ajatusta, jossa jokaisella on vastuu ja mahdollisuus tarttua tarjottuihin mahdollisuuksiin (Julkunen 2006). Kuten edellä olen analysoinut, raportti luo diskursiivista todellisuutta, jossa nuorella on sosioemotionaalisten taitojen oppimisen kautta vastuu niin omasta, kuin koko yhteiskunnan tulevaisuudesta. Lisäten tuohon todellisuuteen myös lumipallovertauksen taitojen opettelemisesta, muodostuu taitojen opettelemisesta kuin kilpailua paremmasta tulevaisuudesta. Puhumalla tulevaisuudesta, jossa kaikilla on eri kokoinen lumipallo tullaan muodostaneeksi kilpailullisuuden diskurssia.

Keskeiseksi sanomaksi otteessa muodostuukin lumipallon kasvattamisen ajatus kilpailukyvyyn nimissä. Nuorella tulisi olla paras mahdollinen pohja jolta ponnistaa ja jolla kilpailla toisia vastaan. Näen tämän olevan oleellisesti yhteydessä uusliberalistiseen poliittiseen rationaaliin, jolle kilpailullisuus on looginen jatkumo. Uusliberalistinen poliittinen rationaliteetti onkin tämän hetken politiikan tapa rationalisoida, toisin sanoen selittää tai oikeuttaa itselleen omaa toimintaansa (Rose 1999, 26-27). Loogisena jatkumona tälle rationaalille on pyrkiä parantamaan kilpailukykyä, joka raportin mukaan tapahtuu sosioemotionaalisten taitojen kehittämisellä. Kilpailullisuuden liittäminen sosioemotionaalisten taitojen opettamiseen ja näin hyvinvoinnin parantamiseen toimii loogisena oikeutuksena uusliberalistisessa poliittisessa rationaalissa.

Kun edellä olevaa otetta tarkastellaan diskursiivisesti hallinnan näkökulmasta, on otteesta nostettavissa myös implisiittisiä oletuksia liittyen oppimiseen. Tutkijan vastuulla on tuoda esille oletuksiin liittyviä mahdollisia ongelmia. (Rose 1999, 20.) Olettamalla kaikkien taitojen kasvavan kuin lumipallo, taitojen kehitys muodostuu melko suoraviivaiseksi, jonka tulkitsen olevan tuon oletuksen heikkous. Taitojen

keräämisen ajatuksen vertaaminen lumipallon pyörittämiseen on melko yksinkertainen näkökulma taitojen oppimisesta tai oppimisesta ylipäättänsä. Vertaus lumipalloon saa nimittäin helposti ajattelemaan, että oppiminen olisi eräänlaista yksinkertaista tasolta toiselle siirtymistä. Oppiminen voi kuitenkin olla haasteellista, hidasta, nopeampaa kuin yleensä, se voi tapahtua sykäyksittäin tai tasaisesti riippuen yksilöstä ja ympäristöstä. Vaikka lumipallovertaus ei tätä kiellä (voihan lumipallokin pysähtyä tai murentua), on sillä mielestäni vaara yksinkertaistaa oppimisprosesseja. Suoraviivainen lumipalloajattelu onkin melko kylmä suihku lapselle, joka jää jälkeen. Entä lapsi, joka jo syntyessään saa pienemmän lumipallon tai sen pyörittäminen on hitaampaa?

Olettaen hyvinvoinnin olevan seurausta taitojen kehityksestä, tai olevan taitojen kehityksen sivutuote, tasa-arvoinen mahdollisuus hyvinvointiin ei näin ollen näyttäydy kaikille samana. Jos lumipallo on jo alusta asti muita pienempi, tai sen kasvattaminen on hankalampaa kuin toisilla, eivät mahdollisuudet hyvinvointiin ole välttämättä samat kaikilla. Sen sijaan, lumipalloajatus vaikuttaa vahvistavan uusliberalistista kilpailullisuutta, jossa kaikilla on vastuu itsestään ja sivuuttaa näin rakenteellisia ongelmia. Yhteiskunnan hahmottaminen tällaiseksi ei näin ollen välttämättä edistä tasa-arvoa, toisin kuin seuraavassa otteessa tullaan ehdottaneeksi:

“Performance gaps start early in life. The cognitive, social and emotional skills developed during the first years of life set a basis for future potential; skills are built on skill foundations developed early on. While strong foundations in the early years increase the chance of positive outcomes, weak foundations are more likely to lead to struggles. There are cumulative effects on what children learn and what they don’t. Skills, however are malleable and it is possible to change diverging trajectories over the course of a lifetime. Early investments in skill formation are more likely to be efficient in raising socio-economic outcomes and reducing inequalities.” (OECD 2015, 25)

Jo lapsena kerätty kognitiivinen, sosiaalinen ja emotionaalinen taitopohja, tai edellä olleen otteen mukainen vahva lumipallo, asettaa perustan tuleville taidoille. Hyvän taitopohjan ajatellaan näin tarjoavan positiivisia tuloksia kun taas huonon taitopohjan ajatellaan johtavan todennäköisesti hankaluuksia. Näillä kummallakin nähdään otteen mukaan olevan kumulatiivinen efekti. Taitojen ja elämänpolkujen muokkaaminen nähdään kuitenkin mahdollisena, mutta sosioekonomisten tulosten ja epätasa-arvon

vähentämisen näkökulmasta aikainen puuttuminen nähdään vaikuttavampana. Näillä perusteilla ote ehdottaa sosioemotionaalisten taitojen pystyvän vastaamaan epätasa-arvon ongelmaan.

Sosioemotionaalisten taitojen opettamisen perusteleminen liittyy jälleen taitojen avulla saavutettuun kilpailukykyyn. Lisäksi hyvään ja huonoon taitopohjaan liitetään myös vahvemmin tulevaisuutta koskeva arvo kuin edeltävässä otteessa. Huonoista taidoista muodostetaan diskursiivisesti hankaluuksien ennustaja, kun puolestaan hyvät taidot ennustavat positiivisia tuloksia. Näin ollen ote jatkaa samaa oikeuttamisen ajatusta kuin edellisessäkin otteessa.

Koen jo aiemmankin tutkimuksen näkökulmasta mielenkiintoiseksi sen, että pelkästään onnellisuus tai hyvinvointi ei riitä taitojen kehittämisen tärkeyden perusteluksi. Sen sijaan, kun sosioemotionaaliset taidot muodostuvat diskursiivisesti lisäarvoksi kilpailussa (ks. Vähämäki 2009; Brunila ym. 2015), sosioemotionaalisten taitojen kehittäminen muodostuu tärkeäksi. Näin ollen sosioemotionaalisten taitojen kehittäminen muodostuu tarpeelliseksi kuin sillä ehdolla, että niiden on perusteltu parantavan kilpailukykyä. Liittämällä sosioemotionaalisten taitojen kehittämiseen kilpailullisuus, saadaan se jälleen linjaan uusliberaalin poliittisen rationaalin kanssa. Tulkitsen hyvän ja huonon taitopohjan diskursiivisen vastaikkainasettelun nimenomaan merkinä sosioemotionaalisten taitojen kehittämisen näkemisen kilpailuun valmistamisesta, minkä taas tulkitsen oikeuttamiseksi uusliberalistisen poliittisen rationaalin sisällä.

Otteen logiikan mukaan, jos oikeutus hyvinvointia parantavien taitojen kehittämiseksi tapahtuu kilpailullisuuden kautta, voi sen sinänsä nähdä myös tapana kehittää tasa-arvoa. Logiikkaan kuuluu oleellisesti oletus, että parantamalla tasaisesti kaikkien taitoja taataan 'kaikille yhtäläinen mahdollisuus kilpailuun'. Tämä näkyykin otteessa muun muassa aikaisemman taitoihin puuttumisen retoriikan kautta, jonka nähdään olevan vaikuttavampaa sosioekonomisten erojen ja epätasa-arvon tasaamisessa. Näin ollen mitä aikaisemmin parannetaan lasten kognitiivisia, sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja, sitä paremmin he pystyvät kilpailemaan ja näin parantamaan itse omaa asemaansa. Perusteluksi näiden taitojen opettamiselle yhä nuoremalta iältä muodostuu kilpailullisuus ja sen haittavaikutuksien minimointi. Samalla kun kilpailu toimii

oikeutuksena sosioemotionaalisten taitojen opetukselle tasa-arvon näkökulmasta, muodostuu se myös vaatimukseksi taitojen opettamisesta - muutenhan kaikilla ei ole yhtäläinen mahdollisuus kilpailuun.

Jos pyrkimys on vastata yhteen tulevaisuuden ongelmista, epätasa-arvoon, on hallinnan näkökulmasta mahdollista pohtia myös tämän pyrkimyksen heikkoutta. Onko erilaisten taitojen opettaminen tasa-arvon ja sosiaalisen liikkuvuuden mahdollistaja, kuten sen ehdotetaan olevan? Kognitiivisilla, sosiaalisilla ja emotionaalisilla taidoilla on tietenkin merkitystä, mutta niiden vaikutuksen nostaminen yhtä tärkeäksi kuin otteessa on tehty on mahdollista nähdä hallinnan näkökulmasta yksilöä vastuullistavana uusliberalistisena näkemyksenä. Tämä ei nimittäin ota huomioon rakenteellisia esteitä, jotka voivat olla 'menestymisen' tiellä (muun muassa Brunila & Ecclestone 2015; Kalalahti & Varjo 2016; Rinne ym. 2015; Simola ym. 2002). Tullaan luoneeksi diskursiivisesti individualistista ajatusta tasa-arvosta, jonka kautta tullaan kuin hylänneeksi nuori oman onnensa nojaan. Tämänkaltainen ajatus tasa-arvosta ei ota huomioon sosioekonomisen taustan monipuolisia, myös rakenteellisia, vaikutuksia elämässä ilmeneviin mahdollisuuksiin (mm. Kalalahti & Varjo 2016; Rinne ym. 2015; Simola ym. 2002).

Tämän lisäksi ote luo diskursiivista todellisuutta, jossa hankaluudet ovat seurausta huonosta taitopohjasta. Tällä tavalla tullaan jälleen luoneeksi nuorista haavoittuvia ja siten tarvetta ohjaukselle ja suojelulle huonolta tulevaisuudelta. (ks. Brunila & Ryynänen 2015; Ecclestone & Hayes 2009.) Taitoja on otteen mukaan kuitenkin mahdollista opetella koko elämän ajan ja näin muuttaa omia elämänpolkujaan. Tämä on otteessa kuitenkin vain yhtenä lauseena keskellä argumentointia mahdollisimman aikaisen puuttumisen puolesta. Hallinnan näkökulmasta tarkasteltuna on mielenkiintoista, että tällainen 'takaportti' on annettu, mutta perusteltu heti seuraavassa lauseessa aikaisen puuttumisen puolesta. Näin tullaan luoneeksi diskursiivista todellisuutta, jossa myöhemmästä puuttumisesta muodostuu kuin B-suunnitelma tai jo sattuneiden vahinkojen hallintaa, jonka vaikutusta ei voida taata. Tullan ikään kuin hylänneeksi nuorta, jolla ei ole sosioemotionaalisia taitoja. Samalla yhä nuorempien taitojen oppimisen tukeminen muodostuu kuin A-suunnitelmaksi, jolla nähdään saavan varmemmin tulosta aikaiseksi.

Tässä yhteydessä on myös otettava huomioon raportin poliittinen tarkoitus. On mahdollista, että tätä ‘A-suunnitelmaa’ painotetaan poliittisesti taktisista syistä, sillä raportin tarkoituksena on perustella pienten lasten hyvinvointia koskevaa kaupunkitason pitkittäistutkimusta. Jos koko raportti esittäisi, että taitoja on mahdollista oppia koska vain, ei raportti toimisi tarpeeksi vahvana argumenttina pitkittäistutkimukselle.

Lisäksi näen hyvinvoinnin muodostuvan diskursiivisesti myös jopa melko kapeaksi. Taitojen kehittämistä ehdotetaan kuin avaimeksi tai mahdollisuudeksi hyvinvointiin, mutta näkisin sen muodostuvan pikemminkin kuin avaimeksi menestymisen mahdollisuuteen tai mahdollisuuteen pärjätä kilpailussa. Tämä on kuin vedettäisiin yhtäsuuruusmerkki elämässä tai kilpailussa pärjäämisen ja hyvinvoinnin välille. ‘Jos kilpailussa ei pärjää, ei voi olla hyvinvoiva’.

8.1.3 Lamasta on noustava, nuorta on autettava

“Moving beyond the economic outcomes learning, the (wellbeing) framework also reflects the way policy thinking has evolved, with a growing shift towards understanding not only economic, but social, influences on people’s success and societal progress. -- As mentioned in Chapter 1, the importance of securing and maintaining social outcomes, such as good health and engaged citizenships, is ever-pressing for policy makers in the context of a world recovering from the economic crisis.” (OECD 2015, 32)

Otteen mukaan OECD:n hyvinvoinnin viitekehys heijastelee myös poliittisen ajattelun kehittymistä: ei ajatella enää ainoastaan oppimisen taloudellista vaikutusta hyvinvointiin, vaan myös sen vaikutusta sosiaalisiin tekijöihin kuten ihmisten menestymiselle ja yhteiskunnalliselle kehitykselle. Kun maailman pyrkii jaloilleen viimeisimmän taloudellisen kriisin jäljiltä, sosiaalisten tulosten, esimerkiksi hyvän terveyden ja osallistuvan kansalaisuuden ylläpitäminen tulisi olla erittäin ajankohtaisia poliittisissa päätöksenteossa.

Vaikka ote tuo esille poliittisen ajattelun kehittymistä taloudellisesta sosiaalisempaan päin, otteessa luodaan kuitenkin diskurssia, jossa hyvinvointi muodostuu tärkeäksi

lamasta nousemisen kautta. OECD järjestönä keskittyy valtioiden taloudellisen tuloksen parantamisen ohjaamiseen, minkä vuoksi usein OECD:n raporteissa on selvä painotus taloudellista tilannetta parantavissa toimenpiteissä. Myös Skills for Social Development -raportissa talouden diskurssi on vahvasti läsnä. Sosioemotionaalisten taitojen opettamisen oikeutus muodostuu otteessa taloudellisesta lamasta nousemisen ajatuksen kautta. Koska pyrimme nousemaan taloudellisesta lamasta, on otteen mukaan tärkeää keskittyä esimerkiksi terveyden ja osallistuvan kansalaisuuden ylläpitoon, jotka jälleen nähdään raportissa olevan seurausta hyvistä sosioemotionaalisista taidoista. Näin ollen vaikka hyvinvointiin liittyvä poliittinen ajattelu on laajentanut näkökulmaansa, sosioemotionaalisten taitojen edistämisen perusteleminen tapahtuu kuitenkin edelleen talouden diskurssin avulla.

Otteessa myös tämä sosiaalisempi puoli hyvinvointia määritellään menestymisen ja yhteiskunnallisen kehityksen kautta. Liittämällä menestyminen sosiaaliseen hyvinvointiin luodaan kilpailun diskurssia. Menestymisen sanavalinnan tilalla olisi voinut olla esimerkiksi 'elämässä pärjääminen' tai 'tyytyväisyys elämään', jolloin kilpailullisuuden attribuutio ei olisi ollut yhtä vahva. Menestys, talous ja kilpailu muodostavat näin ollen jälleen diskursiivisesti sosioemotionaalisten taitojen opettamisen oikeutusta, joka on jälleen looginen uusliberaalin poliittisen rationaalin kanssa. Kilpailu on myös talouteen liittyvää, jolloin käytännössä myös edelliset otteet toimivat taloudella oikeuttamisen mekanismien avulla.

Jäin pitkäksi aikaa pohtimaan yhteiskunnallista osallistumista lamasta nousun yhteydessä. Millainen osallistuminen nähdään hyvänä? Onko esimerkiksi aktivismi hyvänä nähtyä osallistumista vai ainoastaan perinteinen töissä käyminen ja äänestäminen? Liittämällä hyvän terveyden ja yhteiskuntaan osallistumisen hyviin sosiaalisiin tuloksiin lamasta nousun yhteydessä on yhteys väistämättä taloudellinen. Koska hyvinvoivat ja terveet yksilöt ovat halvempia yhteiskunnalle (myös Eriksson & Lindström 2014), hyvä terveys sekä osallistuminen yhteiskuntaan, jotka ovat hyvinvointia ylläpitävien sosioemotionaalisten taitojen seurausta, muodostuvat tärkeiksi.

8.2 Ristiriitainen nuoren subjektiviteetti

Hallinnan näkökulmasta on tarkoitus pohtia millä tavoin hahmotetaan, oikeutetaan ja mahdollistetaan toisten ja itsen käyttäytymisen hallintaa tietyn päämäärän saavuttamiseksi (Julkunen 2006; Rose 1999, 19). Raportin yhtenä tarkoituksena on rakentaa 'whole child', kokonainen lapsi, eli *"kuvaa lapsesta jolla on tasapainoinen rykelmä kognitiivisia ja sosio-emotionaalisia kykyjä, joiden avulla voi paremmin ottaa vastaan 21 vuosituhannen haasteet"* (OECD 2015, 13). Rakentamalla kuvaa tällaisesta 'kokonaisesta lapsesta' raportti määrittelee kuvaa kuin ideaalista nuoresta. Nuoren subjektiviteetista muodostuu raportissa kuitenkin hieman ristiriitainen.

8.2.1 Solidaarinen kilpailija

"Social mobility is (therefore) becoming increasingly difficult to achieve. Today young people are dependent on their skills and motivation for future success. Children from less affluent backgrounds need additional support to develop the social and emotional skills that will help them achieve the same life chances as their more advantaged peers." (OECD 2015, 21)

Sosiaalista liikkuvuutta on yhä vaikeampaa saavuttaa. Otteessa nuorten tulevaisuudessa menestyminen ja näin myös sosiaalinen liikkuvuus muodostuu kuitenkin riippuvaiseksi nuoren omista taidoista ja motivaatiosta. Varakkaista perheistä tulevilla nuorilla on enemmän mahdollisuuksia kuin vähemmän varakkaista perheistä tulevilla nuorilla, minkä vuoksi vähemmän varakkaista perheistä tulevien lasten sosiaalisia ja emotionaalisia taitojen kehittämiseen tulee osoittaa ylimääräistä tukea. Näin otteen mukaan kaikilla on samat mahdollisuudet. Ote liittyykin jo yllä analysoimaani diskurssiin individualistisesta tasa-arvosta. Otteessa tullaan jälleen, kuten edellä olen jo analysoinut, muodostaneeksi vähävaraisista nuorista sosioemotionaalisesti taidottomia, joka on tapa tehdä heistä haavoittuvia. Näin ollen heille jälleen tarjotaan ylimääräistä tukea sosioemotionaalisten taitojen opettamiseen.

Keskeisimmäksi muodostuu kuitenkin individualistinen vastuullistamisen ajatus omien taitojen oppimisesta tulevaisuuden mahdollisuuksien takaamiseksi. Kuten kilpailukyky-yhteiskunnassa, mahdollisuuksia taitojen kehittämiseen tarjotaan, yksilön vastuulle jää niihin mahdollisuuksiin tarttuminen (Julkunen 2006). Haavoittuvimmiksi tai hylätyiksi muodostuvat siis lapset ja nuoret, jotka eivät näihin mahdollisuuksiin tartu, sekä toisaalta he, joilla ei ole siihen mahdollisuuttakaan. Nuorta jälleen vastuullistetaan omista valinnoistaan ja taitojen opettelemisesta sen sijaan että pohdittaisiin esimerkiksi sosioekonomisen taustan merkitystä elämässä ilmeneviin mahdollisuuksiin (ks. Rinne, Silvennoinen, Kalalahti & Varjo 2015; Kalalahti & Varjo 2016).

Luodaan nuorelle diskursiivisesti subjektiviteettia, joka on vastuullinen taitojen oppija ja taidoilla mahdollisuuksistaan kilpaileva. Kilpailukyky-yhteiskunnan mukaisesti nuoren vastuu on tarttua elämässä ilmeneviin mahdollisuuksiin. Näin nuoren subjektiviteetti saadaan kiinnitettyä uusliberalistiseen homo oeconomicuksen ajatukseen (Dilts 2011; Brunila & Rossi 2017), jonka mukaan nuori valitsee rationaalisesti itselleen taloudellisesti parhaat vaihtoehdot. Omista mahdollisuuksistaan taitojen kehittämisen kautta kilpaileva subjektiviteetti muodostuu loogiseksi myös uusliberalistisen poliittisen rationaalin kanssa (Satka, Alanen, Harrikari & Pekkarinen 2011, 17).

Tässä individualistisessa ja kilpailullisessa diskurssissa sosioekonomisen taustan merkitystä tunnutaan kuitenkin ikään kuin vähäteltävän ja suurenneltavan yksilön oman panoksen merkitystä 'elämässä menestymiseen'. Lisäksi rationaalinen parhaimpien mahdollisuuksien valitseminen kilpailukyvyyn, tai sosiaalisen liikkuvuudenkin näkökulmasta, on mielestäni melko yksinkertaistava näkemys sosioekonomisen aseman vaikutuksista. Tässä diskurssissa lapsi ja nuori on näistä taidoista aina viime kädessä vastuussa, jolloin hän on samalla myös omasta sosiaalisesta liikkuvuudestaan ja menestymisestään vastuussa.

Lisäksi koen tärkeäksi huomauttaa, että otteessa tullaan diskursiivisesti luotua arvoitettua kahtiajaottelua hyvän ja huonon sosioekonomisen aseman välille. Vähemmän varakkaista perheistä tulevien lasten diskursiivinen muodostaminen vähemmän taidokkaiksi sisältää oletuksen, jossa vähemmän varakkaat perheet eivät olisi kykeneviä riittävästi opettamaan sosioemotionaalisia taitoja. Näin ollen luodaan diskursiivista todellisuutta, jossa varakkuudella on yhteys sosioemotionaalisiin taitoihin. Motivaatio

ja erilaiset taidot muodostuvatkin otteessa keskeisiksi tulevaisuudessa menestymisen kannalta. Vähemmän varakkaista perheistä tulevista muodostetaan diskursiivisesti kuin vastakohtaa motivoituneelle ja taidokkaalle varakkaasta perheestä tulevalle nuorelle. Vähemmän varakkaista tullaan näin luoneeksi kuin epämotivoitunutta ja taidotonta, tai vähintään vähemmän motivoitunutta ja taitavaa.

Nuoren subjektiviteetista muodostuu näin ollen taidoilla kilpaileva sekä taloudelliseen menestykseen pyrkivä. Lisäksi, kuten seuraava ote tulee esittämään, sosioemotionaalisilla taidoilla on merkittävä osa myös työllistymisen kannalta.

“Approaches to improving young people’s employment prospects should consider fostering social and emotional skills, such as perseverance, responsibility and motivation. Evidence suggest the importance of these types of skills in succeeding in the labour market.” (OECD 2015, 19)

Tämän ote kuvaa raportin tapaa argumentoida teesin puolesta: tutkimusten mukaan työmarkkinoilla pärjäämiseen tarvitaan sosioemotionaalisista taidoista sinnikkyyttä, vastuuntuntoa sekä motivaatiota. Muistutan, että sosioemotionaalisilla taidoilla pyritään parantamaan hyvinvoinnin säilymistä pitkällä aikavälillä, jolloin työttömyyden merkityksen nähdään olevan suuri. Työttömyyden voikin nimittäin nähdä olevan yhteydessä yksilön ja mahdollisesti perheen vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen ja usein myös moniin psykologisiin ongelmiin sekä valtion taloudelliseen taakaan (Eriksson & Lindström 2014).

Raportissa tullaan näin ollen perustelleeksi sosioemotionaalisten taitojen opettamisen tärkeyttä työllistymisen ajatuksella. Tämän ajatuksen avulla pyritään kasvattamaan työmarkkinoita palvelevaa työntekijää (ks. Brunila & Ryyänen 2015). Koulutus ei raportin mukaan enää takaa työtä vaan monilla muilla sosioemotionaalisilla taidoilla ajatellaan olevan väliä (OECD SSP 2015, 17). Kuitenkin esimerkiksi sinnikkyuden, vastuuntunnon ja motivaation kautta on otteen mukaan mahdollista vaikuttaa omaan työllistymiseensä. Luodaan diskurssia taistelijasta tai kilpailijasta, joka yrittää jatkuvasti luovuttamatta. Vaikka epäonnistuu, tulee nousta ylös ja yrittää uudelleen. Tämänkaltaisen diskurssi palvelee oleellisesti kilpailullisen subjektiviteetin

muodostamista. Työnhausta muodostuu diskursiivisesti merkittävin kilpailu, jonka nuori tulee kohtaamaan elämänsä aikana.

Samalla diskurssiin kuuluu työttömien näkeminen epämotivoituneina, yrittämättöminä ja vastuuttomina. Työttömyyteen lisätään siis oleellisesti henkilön ei-kognitiiviseen puoleen liittyviä attribuutioita, jolloin työttömyydestä saadaan luotua ei-tavoiteltavaa. Tämä myös kontribuoi terapisoivaan ajatukseen siitä, että työttömille tulisi opettaa sosioemotionaalisia taitoja, jotta heidän työllistymistään voisi parantaa. Näin ollen sosioemotionaaliset taidot muodostuvat keskeisiksi työllistymisessä sekä toisaalta myös työttömien kouluttamisessa.

Kummassakin otteessa tullaan siis kaiken kaikkiaan muodostettua nuorelle sosioemotionaalisten taitojen oppimisen avulla itsevastuullistettua kilpailijan subjektiviteettia. Kilpailija pyrkii itselleen parhaimpaan mahdolliseen tulevaisuuden tulokseen sinnikkäästi yrittämällä. Individualistiseen kilpailullisuuteen, jossa pyritään itselleen parhaimaan tulokseen, on kuitenkin vaikeaa yhdistää solidaarisuutta. Näin kuitenkin tehdään.

“The nature of family support - both monetary and non-monetary - is changing as families grow smaller and less stable, and more women work. Today, in most OECD countries, dual-earner families are the norm. Two out of three women with children under the age of 15 are working in the OECD countries. This trend is likely to continue with more women finishing tertiary education and female career expectations on the rise. Smaller families means there are fewer people with whom to share the provision of care and support for children and the elderly. Additionally, the increase of non-traditional families and of female employment means families will further struggle to provide and receive the support needed. Family formation trends together with population ageing are setting substantial challenges to intra- and intergenerational solidarity. Raising socially responsible and committed citizens can help cope with the challenges of reduced family networks.” (OECD 2015, 22)

Tulevaisuuden yhdeksi ongelmaksi muodostetaan näin ollen solidaarisuuden lasku, jonka syy nähdään olevan perhesuhteiden väheneminen. Ongelman nähdään korostuvan entisestään, kun vanhenevat ikäluokat suurenevat. Solidaarisuuden laskun syyksi

luodaan naisten töissä käymisen ja ei-traditionaalisten perheiden kasvu. Perheiden vähentyneen solidaarisuuden vuoksi on kasvatettava uskollisia ja responsiivisia kansalaisia, jolloin on mahdollista vastata myös tähän ongelmaan. Otteen individualistisen yhteiskunnan haittapuolia vastaan taisteluun muodostetaan diskurssia uskollisesta, responsiivisesta ja solidaarisesta nuoren subjektiviteetista.

Edellä analysoidun kilpailijan subjektiviteettiin tullaan siis myös lisänneeksi solidaarisuuden edellytys. Tämä käy ilmi siten, että otteessa tullaan diskursiivisesti hylättyä hoivaa tarvitsevia ihmisryhmiä sekä vastuullistamalla nuorta niiden hoivaamisesta. Nuoren ideaalista subjektiviteetista muodostuu näin myös hyvin vastuullinen, niin itsen, läheistensä sekä maailman ongelmien ratkomisen näkökulmista. Nuoren ideaaliksi subjektiviteetiksi muodostuu näin melko kaksijakoinen. Subjektiviteetti on niin edellä analysoitu ainoastaan itseään ajatteleva kilpailija kuin oheisen otteen mukainen muita ajatteleva solidaarinen hoivaaja.

Subjektiviteettia muodostetaan omaksumalla erilaisia diskursseja ja niiden kautta tarjottuja totuuksia. Solidaarisuus saa yleisesti positiivisia konnotaatioita, jolloin määrittelemällä solidaarisuuden laskun syyksi naisten töissä käymisen ja ei-traditionaalisten perheiden kasvun, tullaan luoneeksi diskurssia, jossa nuo syyt olisivat harmittavia. Näin tullaan implisiittisesti luoneeksi ja vahvistaneeksi konservatiivisista kuvaa perheen traditionaalisista rooleista sekä naisen roolista yhteiskunnassa. Samalla kun nuorista toivotaan maailman muuttajia, heille tullaan kuitenkin tarjonneeksi melko konservatiivista diskurssia.

Otteen viimeisen lauseen (*Kasvattamalla sosiaalisesti responsiivisia ja sitoutuneita kansalaisia voi auttaa vähenneiden perhesuhteiden kanssa pärjäämisessä*) voi toisaalta myös ymmärtää viittaavan vain yksilön pärjäämiseen vähäisen tuen avulla. Analysoidessa otetta tästä näkökulmasta perheen diskurssi neutralisoituu, mutta individualismi korostuu. Tässä tapauksessa nuoren kilpailijan subjektiviteetista muodostuu vain vähäisten suhteiden kanssa sinnikkäästi menestymiseen pyrkivä. Muiden hylkäämä, mutta sinnikäs taistelija.

Raportti tulee tarjonneeksi nuorille melko kapeaa liikkumatilaa tulevaisuuden ongelmiin vastaamiselle. Tulevaisuuden ongelmiin vastaaminen saattaa vaatia suuriakin

muutoksia, mutta tarjottu ideaali subjektiviteetti muodostuu kuin omaa napaa tuijottavaksi ja terapiaa vastaanottavaksi.

8.2.2 Mukautuva tulevaisuuden pelastaja

“Civic and social engagement also show positive links with education. Better-educated individuals are on average more likely to volunteer, to be interested in politics, to vote and to trust others than their less educated peers.” (OECD 2015, 23)

Koulutuksella on todistettavasti positiivisia yhteyksiä sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Korkeammin kouluttautuneet toimivat keskimääräisesti todennäköisemmin vapaaehtoisina, ovat kiinnostuneita politiikasta ja luottavat enemmän toisiin kuin vähemmän koulutetut.

Ote muodostaa diskursiivista todellisuutta, jossa hyväksi yhteiskuntaan osallistumiseksi muotoutuu äänestäminen, luottavaisuus sekä vapaaehtoisuus. Nämä yhteiskuntaan osallistumisen tavat ovat jo olemassa olevien hallitusmuotojen tarjoamia mekanismeja. Niiden kautta halutuksi tai ideaaliksi subjektiviteetiksi muodostuu näin ollen olemassa olevia hallitusmuotoja kannattava, tottelevainen, luottavainen ja sääntöjen mukaan toimiva kansalainen.

Mielenkiintoiseksi muodostuu mielestäni etenkin se mitä otteessa ei mainita. Aktivismi, joka toimii aktiivisesti vastaan nykyisiä olemassa olevia hallitusmuotoja tai hallitusten tekemiä päätöksiä ei mainita. Yhteiskunnallisen osallistumisen diskurssissa hyvä osallistuminen muodostuu nykyisen tilan säilyttämisenä eikä aktiivisella muutoshalukkuudella. Tämä on mielenkiintoista etenkin siksi, että nuorista pyritään kasvattamaan ‘tulevaisuuden pelastajia’, kuten alussa olen maininnut. Tulevaisuuden ongelmiin tulisi näin ollen vastata nykyisten hallitusmuotojen asettamien rajojen ja keinojen sisällä. Muutosta voi kuitenkin olla hankalaa saada aikaan, jos ideaalille subjektiviteetille annetaan vain vähän liikkumatilaa.

“Environmentally responsible and actively engaged citizens are crucial to reducing the footprint society leaves on the planet.” (OECD 2015, 22)

On kuitenkin kasvatettava vastuullisia, ympäristötietoisia aktiivisesti osallistuvaa kansalaisia, jotta yhteiskunta jättäisi pienemmän hiilijalanjäljen planeetallemme. Vastuullisen, aktiivisen ja ympäristötietoisien kansalaisen subjektiviteetti muodostuu näin ollen myös ideaaliksi. Ympäristöön liittyvät ongelmat muodostuvat raportissa yhdeksi tulevaisuuden haasteeksi, minkä vuoksi on raportin kannalta loogista edellyttää tulevaisuuden kansalaisilta myös ympäristötietoisuutta.

Vastuu ympäristöongelmista muodostuu diskursiivisesti jokaisen vastuuksi. Näin tullaan vierittäneeksi vastuuta ympäristöön liittyvistä ongelmista vastuullisen ja ympäristötietoisien kansalaisen harteille. Vastuullinen yksilön tai nuoren käyttäytyminen muodostuu otteessa välttämättömäksi hiilijalanjäljen pienentämiseksi, hyvinvoiva yksilö kuluttaa vähemmän (Basu ym. 2014). Näin tullaan luoneeksi nuorelle ympäristöstä vastuuta kantavaa subjektiviteettia.

Ympäristöongelmat saattavat kuitenkin vaatia suuriakin rakenteellisia muutoksia tulevaisuudessa, joihin en näe raportin vastuullisen ja aktiivisen kansalaisen subjektiviteetin viittaavan. Yksi vastuullinen ja ympäristötietoinen kansalainen ei välttämättä edes pysty vaikuttamaan yhtä laajoihin ongelmiin kuin ympäristöongelmat. Tästä syystä en näe aktiivisesti osallistuvan subjektiviteetin ajatuksen olevan ristiriidassa edeltävässä otteessa muodostuvan tottelevaisen ja melko passiivisen subjektiviteetin kanssa. Tulkitsenkin ympäristöongelmiin liittyvän otteen luovan pikemminkin itsevastuullistamisen diskurssia, jossa vastuu ympäristöongelmista sysätään yksilölle.

“Education can contribute to raising motivated, engaged and responsible citizens by improving skills that matter. – They (youths) can also be more prepared to weather the storms of life such as job loss, family disintegration, hospitalisation or victimisation, by managing their emotions and adapting to change.” (OECD 2015, 27)

Koulutuksella on paljon merkitystä niiden taitojen opettamisessa, joilla on väliä. Otteen mukaan nuoret, joilla on hyviä sosioemotionaaliset taidot ovat paremmin valmistautuneita ottamaan vastaan elämän haasteita, kuten jos perheellä on vaikeuksia

integroitua, jos menettää työnsä, jos joutuu sairaalaan tai uhriksi. Tämä johtuu otteen mukaan siitä, että he pystyvät paremmin hallitsemaan tunteitaan ja mukautumaan muutokseen.

Ideaalista subjektiviteetista muodostuu diskursiivisesti jälleen tottelevanen, jopa passiivinen. Ohteessa muodostetaan diskurssia, jossa epäoikeudenmukaisuuksiin tulisi reagoida mahdollisimman neutraalisti. Epäoikeudenmukaisuuksiin ja haasteisiin vastaamiseen tarjotaan tunteiden hallintaa ja tilanteeseen mukautumista. Ideaalista subjektiviteetista tullaan näin ollen diskursiivisesti muodostaneeksi passiivista ja mukautuvaa. Kansalaista, joka ei vaadi itselleen oikeutta, vaan sopeutuu siihen mitä on tapahtunut. Tämä on linjassa myös edellä mainittuun nykyisen hallintamuodon säilyttämisen ajatukseen sekä haastamattomaan subjektiviteettiin. Ideaali subjektiviteetti vastuullistetaan näin ollen kaikista elämän ja yhteiskunnan mahdollisesti asettamista haasteista sosioemotionaalisten taitojen opettamisen kautta ja tullaan samalla hylänneeksi, jos käy huonosti. Ideaali subjektiviteetti näin ollen yrittää siis kaikkensa paremman tulevaisuuden puolesta, muttei kuitenkaan kapinoi jos käy huonosti. Kuin tarkoituksena olisi luoda mahdollisimman näkymätön yksilö. Yksilö, joka ei maksa yhteiskunnalle ylimääräistä, joka ei käytä liikaa terveyspalveluja, joka kontrolloi itseään toimimaan tarkalleen yhteiskunnan edellyttämällä tavalla.

9. Lopuksi

Tutkielmassani olen diskursiivisesti analysoinut hallinnan näkökulmasta millaiseksi OECD:n hyvinvointipoliittisessa ohjauksessa nuorten ideaali subjektiviteetti muodostuu ja miten hallintaa oikeutetaan. Edellisessä luvussa olen esittänyt näkökulman mukaisen tulkintani tutkimuskysymyksiin. Tässä luvussa teen lyhyen yhteenvedon tutkimukseni tuloksista sekä esittelen tulosten pohjalta laajempaa pohdintaa. Tämän lisäksi reflektoin tutkimusprosessia ja tutkijan asemaa prosessissa. Lopuksi ehdotan tutkimuksen teon aikana heränneiden kysymysten perusteella jatkututkimusideoita.

9.1 Ongelmia, terapiaa ja passivointia

Sosioemotionaaliset taidot muodostuivat Skills for Social Progress: The Power of Social and Emotional Skills (2015) -raportissa keskeiseksi tulevaisuuden monipuolisten ongelmien ratkaisun pohtimisessa. Raportissa syntyneiden diskurssien avulla nuorten subjektiviteetista muodostui kuitenkin jopa hieman ristiriitainen tulevaisuuden pelastajan ajatuksen kanssa. Tässä osiossa teen yhteenvetoa tutkimukseni tuloksista ja pohdin niitä hieman enemmän.

Yhdistävänä teemana analyysini läpi kulki nuorten vastuullistamisen ajatus. Nuorille tarjottiin monipuolisesti erilaisia vastuita: vastuuta itsestä, omasta tulevaisuudesta, sosiaalisesta liikkuvuudesta, läheisten hoivaamisesta, ympäristöstä sekä koko yhteiskunnan tulevaisuudesta. Kuten alussa olen esittänyt, hyvinvointivaltion vastuuta onkin siirretty ja siirretään aktiivisesti yksilön harteille (Julkunen 2006). Koko raportissa oli luettavissa yksilön vastuun painottaminen, jota olen pyrkinyt myös analyysissäni tuomaan esille.

Tässä yksilön vastuun diskurssissa nuorista tultiin kuitenkin muodostaneeksi avun tarpeessa olevia. Apua kaipaaville haavoittuville nuorille tuli tarjota sosiaalisten taitojen opettelemista, jotta he pystyisivät kantamaan heille osoitetun vastuun. Tällä tavalla saatiin perusteltua sosioemotionaalisten taitojen opettaminen ja siten oikeutettua myös hallintaa. Sosioemotionaaliset taidot kiinnittyvät nuoren minuuteen, tunteisiin ja jopa persoonallisuuteen. Näin ollen sosioemotionaalisten taitojen opettaminen on melkoista

terapiaa, jossa katse on jatkuvasti sisäänpäin. Epäonnistumisen syy on aina itsessä, jolloin syitä elämäntilanteisiin tullaan etsineeksi esimerkiksi itsetuntoon ja motivaatioon liittyvistä tekijöistä. Tällä hallinnan tekniikalla nuorista saadaan helposti muodostettua haavoittuvia ja näin hallittavia.

Koska terpaattisessa eetoksessa keskitytään paljon itseen, koenkin mielenkiintoiseksi ideaalille subjektiviteetille tarjotun kilpailullisuuden ja solidaarisuuden yhdistelmän. Kilpailullisuus, joka on analyysini mukaan oleellisesti sitoutuneena sosioemotionaalisiin taitoihin, muodostui niin hallinnan oikeuttamisen keinoksi ja näin muokkasi myös nuoren subjektiviteettia. Kuten edellä olen maininnut, jos pyritään kilpailuun ja omien sosioemotionaalisten taitojen parantamiseen, keskitytään hyvin paljon vain itseen. Solidaarisuuden liittäminen tähän yhtälöön vaikuttaa siksi melko kömpelöltä. Miten voi hoitaa muita, jos kilpailu, ohjaus ja koulutus ympärillä pyytävät sinun siirtävän katseen itseesi? Sosioemotionaalisilla taidoilla tahdotaan myös vastata tulevaisuuden laajoihin ongelmiin. Miten on mahdollista vastata niihin, jos katse on vain itsessään?

Kilpailullisuuteen on oleellisesti liitettävissä myös taloudellisuus, joka oli nähtävissä niin eksplisiittisemmin oikeutuksen keinona, kuin myös implisiittisemmin kilpailullisuuden ajatuksessa. OECD onkin taloudellisuuteen painottuva kansainvälinen organisaatio, josta Skills for Social Progress (2015) -raportti ei eroa. Vaikka väitetään, että hyvinvointia määritellään nykyään enimmäkseen muilla kuin taloudellisilla mittareilla, on taloudellisuus silti edelleen taustalla. Raportissa sosioemotionaalisten taitojen opettamisen tärkeys määrittyi nimenomaan lamasta nousemisen kautta, joka viittaa nimenomaan myös sosioemotionaalisten taitojen taloudelliseen kannattavuuteen. Tämä on loogista OECD:n kaltaisten kansainvälisten organisaatioiden toiminnassa.

Sosioemotionaalisten taitojen opettamisesta muodostui näin ollen hallinnan tekniikka, kuin vipuvarsi, josta vetää, jotta lapsia ja nuoria saataisiin kasvatettua ongelmallisena nähdyn tulevaisuuden pelastamista varten tieynlaisiksi. Mielenkiintoisinta on kuitenkin raportissa muodostuvan subjektiviteetin kapeus, korostettu vastuullisuus ja mukautuvuuden ideaali. Tarkoitan tällä sitä, että vaikka pyritään aktivoimaan esimerkiksi solidaarisuuteen ja poliittiseen osallistumiseen, ovat annetut keinot kuitenkin jopa passivoivia. Pyrkimys on aktivoida muutokseen ja tulevaisuuden pelastamiseen, mutta samalla ideaalista nuoresta luodaan nykyiseen tilanteeseen

mukautuvaa. Subjektiviteetista muodostui nimittäin hyvin tottelevainen, vastuullinen ja yhteiskunnalle halpa. Esimerkiksi hyvänä nähty yhteiskunnallinen osallistuminen muodostui raportissa nimenomaan nykyisiä rakenteita ylläpitävä ja kannattavaa.

Analyysini mukaan sosioemotionaalisten taitojen opettamisesta nuorille muodostui niin elämässä pärjäämisen kuin myös paremman tulevaisuuden kannalta erittäin tärkeää. Sosioemotionaalisten taitojen puuttumisen kautta tultiin aineistossa selittäneeksi laajoja sosiaalisia, terveydellisiä kuin yhteiskunnallisia ongelmia. Näin sosioemotionaalisista taidoista muodostui kuin avain hyvinvointiin niin yksilön kuin yhteiskunnan kannalta.

Keskeinen ongelma tässä ajattelussa on kuitenkin se, että näin nuorista, joilla on sosiaalisia tai terveydellisiä ongelmia, tai kuuluvat yhteiskunnallisesti ongelmana nähtyyn ryhmään, tullaan luoneeksi sosioemotionaalisesti taidottomia. Taidottomuudelle on olemassa yksinkertainen vastaus: sosioemotionaalisten taitojen opettaminen. Tällä logiikalla ongelmaksi muodostuu yksilö itse, eikä esimerkiksi ympäröivät rakenteelliset esteet. Näin ollen tullaan kuin yksinkertaistaneeksi monimutkaisia ongelmia. Analyysini mukaan tämä näkyi muun muassa siinä, että vähävaraisemmista perheistä tuleville nuorille haluttiin tarjota enemmän sosioemotionaalisten taitojen opettelua, jotta he pystyisivät kilpailemaan varakkaampia nuoria vastaan. Sama logiikka toistui myös vastuullisuuden taidon puuttumisen yhdistämisessä ympäristöongelmiin sekä solidaarisuuden laskuun yhteiskunnassa.

Tämä yksinkertaistaminen on houkuttelevaa ja kielii nimenomaan itsevastuullistamisen diskurssista. Se mikä on ennen kuulunut yksilön lisäksi myös hyvinvointivaltion vastuulle (kuten vanhemmista ikäluokista, perheistä ja lähimmäisistä huolehtiminen) vieritetään diskursiivisesti nyt täysin yksilön vastuulle. Itsevastuullistamisen diskurssin kautta tullaan samalla hylänneeksi huonommassa asemassa olevia ihmisryhmiä. Vastuullistamalla nuorta solidaarisuudesta tullaan hyvinvointivaltion vastuun näkökulmasta hylänneeksi vanhenevaa ikäluokkaa. Raportissa luotiin kuvaa, jonka mukaan jos vastuullistettu nuori ei pidä vanhenevasta ikäluokasta huolta, kukaan ei pidä. Myös vähävaraisemmista taustoista tulevia nuoria tultiin jättäneeksi oman onnensa nojaan väittämällä sosioemotionaalisten taitojen puuttumisen olevan syy sosioekonomiselle epätasa-arvolle.

Lisäksi sosioemotionaaliset taidot kiinnittyvät nuoren henkisiin ominaisuuksiin. Tällä tavoin tarttuminen nuoren omiin taitoihin on nimenomaan terapisoiva ja vastuullistava näkemys yhteiskunnallisesti laajoista ongelmista. Ajatellen sosioemotionaalisten taitojen puuttumisen olevan syy yhteiskunnallisille ongelmille tullaan kuin syyttäneeksi nuorta mahdollisista tulevaisuuden yhteiskunnallisista ongelmista. Hylkäämällä nuori kantamaan vastuuta tulevaisuudesta ja ajattelemalla sosioemotionaalisten taitojen olevan vastaus suuriin yhteiskunnallisiin rakenteellisiin ongelmiin tullaankin itseasiassa luoneeksi koko yhteiskuntaa koskevaa haavoittuvuutta.

Sosioemotionaaliset taidot hyökkäävät nuoren minuuteen: miten olla sinnikäs, itsevarma ja motivoitunut, sen sijaan, että ne keskittyisivät objektiivisempien kognitiivisten taitojen opettamiseen. Tämänkaltaisen tunteiden opettaminen onkin melkoista terapiaa, jossa syy epäonnistumiseen on aina itsessä. Näen tämän olevan ristiriidassa muutoshalukkuuden kanssa. Miten voi muuttaa maailmaa, jos katse on koko ajan vain itsessä?

9.2 Reflektointia tutkimusprosessista

Laadullisessa tutkimuksessa on syytä reflektoida myös tutkijan omaa asemaa tutkimuksen teossa. Esimerkiksi diskurssianalyysiä tehdessä on myös itse keskeisessä asemassa diskurssiin osallistumisessa. Tehdyt tutkimusprosessiin liittyvät valinnat ja esimerkiksi oma arvomaailma vaikuttavat tutkimuksen lopputulokseen ja ovat keskeisiä luotettavuuden arvioinnin näkökulmasta. (Eskola & Suoranta 1998.) Vaikka olen perustellut näkökantani edelliseen tutkimukseen nojaten ja hallinnan näkökulmasta, analyysissä kuuluu tietenkin myös oma ääneni. Olen kuitenkin pyrkinyt perustelemaan näkökulmani läpinäkyvästi, enkä missään nimessä väitä tutkielmani edustavan universaalia totuutta vaan pikemminkin korostan sen olevan yksi näkökulma aiheeseen.

On luonnollista, että paikoittain analyysini sävystä voi tulkita mielipiteitäni, vaikka olen siitä pyrkinyt pidättäytymään. Olen pyrkinyt nimenomaan perustelemaan analyysiäni teoriataustan, analyysitavan ja aikaisemman tutkimuksen avulla. Näin pystyn parantamaan myös analyysini luotettavuutta. Koska olen itsekin nuori,

yhteiskuntakriitikko, amatööri filosofi ja hetkittäin lennokaskin, on objektiivisuuden säilyttäminen kuitenkin ollut paikoittain hankalaa.

Luotettavuutta pohtiessa onkin hyvä tuoda esiin analyysin rajoituksia (Ruusuvuori ym. 2010, 27). Tiedostan, että etenkin poliittisten dokumenttien analysoinnissa näkökulmia on yhtä monta kuin analysoijaa. Diskurssianalyysillä sekä yleisesti kvalitatiivisella tutkimuksella ei kuitenkaan pyritä yleistettävyyteen, jota tässäkään tutkimuksessa ei ole mahdollista tehdä. Tutkimukseni tarkoituksena onkin tuoda esille kriittistä näkökulmaa hyvinvoinnin edistämiseen. Ymmärrän myös, että tutkimukseni kriittinen ote ja sen edustama näkökulma voi saada paljon vastalauseita. Tästä syystä korostan sen olevan vain yksi näkökulmista, joskin mielestäni erittäin tärkeä ja ajankohtainen sellainen.

Aineistoni on kaikille saatavissa olevaa tietoa, minkä vuoksi en ole anonymisoinut aineisto-otteitani. Poliittiset dokumentit kuuluvat myös kaikille, minkä vuoksi onkin nimenomaan tärkeää, että kuka tahansa saa lukea aineistoni. Kutsun myös jokaisen lukemaan aineiston kriittisellä katseella. Koska aineistoni on kaikille saatavissa oleva poliittinen dokumentti, sitä ei näin ollen koske tutkimuseettiset kysymykset.

9.3 Jatkoa tutkimukselleni

Hyvinvointia ja sen edistämistä koskeva tutkimus on lisääntynyt ja etenkin myös kriittisiä näkökulmia on ilmennyt yhä enemmän. Hyvinvoinnin pohtiminen on kansainvälinen trendi, minkä vuoksi näenkin sen kriittisen pohtimisen erittäin ajankohtaiseksi. Hyvinvointia on pohdittu kriittisesti ei ainoastaan pohjoismaisten tutkijoiden toimesta (Brunila 2014b, 2015; Ahmed 2011; Julkunen 2006; Marklund 2013; Greve 2013; Sointu, 2005, 2006) vaan myös esimerkiksi australialaisten (Burns 2015; Chapman 2015; Davies 2015; McLeod & Wright 2015) sekä englantilaisten (Ecclestone & Hayes 2015; McGeeney 2015) tutkijoiden toimesta. Hyvinvoinnin pohtiminen on siis yhä kasvava ilmiö, joka näkyy nimenomaan esimerkiksi juuri OECD:n toiminnassa.

Aikaisemmista tutkimuksista huolimatta koin tutkimusta tehdessäni kaikkein hankalimmaksi itse hyvinvoinnin käsitteen. Hyvinvointi on erittäin mielenkiintoinen

käsite mistä tahansa tulokulmasta tarkasteltuna. Sen juuret ovat myös hyvin kaukana, minkä vuoksi siitä on mahdotonta muodostaa yksiselitteistä määritelmää. Tästä syystä hyvinvoinnin käsitteen syväluotaava tutkimus voisi olla erittäin mielenkiintoista ja näkisin sen myös olevan tarpeellista. Mistä hyvinvoinnin käsite on muodostunut ja miten se on historiallisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti muodostunut sellaiseksi kun se on nyt? Genealoginen tutkimus hyvinvoinnista voisi siksi olla erittäin mielenkiintoinen.

Läpi tutkimusprosessin keskustelin hyvinvoinnista monien eri lähtökohdista tulevien ihmisten kanssa. Monet näistä keskusteluista avasivat omaa näkökulmaani hyvinvointiin, mutta samalla hyvinvointi muodostui yhä hankalammaksi ymmärtää. Mielenkiintoisinta näissä keskusteluissa oli kuitenkin eräänlainen kiihko ja jopa moralisointi, mikä 'oikein' tai 'hyvin' elämisen pohtimiseen kuului. Useissa keskusteluissa hyvinvointi sai rituaalinomaisia piirteitä: miten syödä oikein, kuluttaa oikein, nukkua oikein, hengittää oikein – lista on pitkä. On kunnioitettavaa löytää itselleen sopiva tapa elää, mutta tuo kiihko tai moralisointi, joka usein puheenvuoroihin liittyi herätti myös mielenkiintoni. Mistä johtuu, että monet tahtovat olla kuin oman hyvinvointiajatuksensa lähettiläitä? Mistä tuo kiihko, jopa äärimmäinen sääntöjen noudattaminen ja niiden perusteella toisten toiminnan moralisointi johtuu?

LÄHTEET

Ahmed, S. (2010). *The Promise of Happiness*. Duke University Press, 2010.

Anand, P., Hunter, G., & Smith, R. (2005). Capabilities and well-being: evidence based on the Sen–Nussbaum approach to welfare. *Social Indicators Research*, 74(1), 9-55.

Antikainen, A., Rinne, R., (2012). Ylikansalliset paineet, pohjoismainen malli ja suomalainen koulutus. Teoksessa: P. Kettunen, H. Simola (toim.) *Tiedon ja osaamisen Suomi : kasvatus ja koulutus Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle*. 441-479.

Alvesson, M., Kärreman, D. (2011). Decolonializing discourse: Critical reflections on organizational discourse analysis. *Human Relations*, 64(9), 1121 - 1146.

Basu, A., Kaplan, R., Kaplan, S. (2014). Creating Supportive Environments to Foster Reasonable and Achieve Sustainable Well-being. Teoksessa: T. J. Hämäläinen & J. Michaelson (toim.) *Well-being and Beyond. Broadening the Public Discourse*. Sitra, the Finnish Innovation Fund 2014. 183-221.

Bevir, M., Needham, C. (2017). Decentring social policy: narratives, resistance, and practices. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 37(11/12), 626-638.

Brunila, K., Siivonen, P. (2014). Preoccupied with the Self. Towards Self-responsible, Enterprising, Flexible, and Self-centred Subjectivity in Education. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 37(1), 56-69.

Brunila, K. & Rossi, L-M. (2017). Identity politics, the ethos of vulnerability, and education. *Educational Philosophy and Theory*, 50(3), 287-298.

Brunila, K., Onnismaa, J., Paasanen, H. (2015). Johdanto. Teoksessa: K. Brunila, J. Onnismaa, H. Paasanen (toim.) *Koko elämä töihin. Koulutus tietokykykapitalismissa*. Vastapaino. Tampere, 2015. 9-25.

Brunila, K., Mertanen, K. (2014). Nuorisotakuu ajaa Projektimarkkinoille. (7.11.2014) Uutistamo. <https://www.uutistamo.fi/nuorisotakuu-ajaa-projektimarkkinoille/> (Luettu: 20.12.2017)

Brunila, K., & Ryyänänen, S. (2016). NEW RULES OF THE GAME. Youth training in Brazil and Finland as examples of new global network governance. *Journal of Education and Work*, 30(4), 353-366.

Brunila, K. (2014a). Kaikilla hyvä mieli? Kun yhteiskunnalliset ongelmat kasvatuksessa ja koulutuksessa henkilöityvät. *Niin & Näin Filosofinen aikakauslehti*, 1(80).

Brunila, K. (2014b). The Rise of the Survival Discourse in an Era of Therapisation and Neoliberalism, *Education Inquiry*, 5(1), 7-23.

Burns, K., Davies, C. (2015). Constructions of young women's health and wellbeing in neoliberal times: A case study of the HPV vaccination program in Australia. Teoksessa: K. Wright, J. McLeod (toim.) *Rethinking Youth Wellbeing: Critical Perspectives*. Singapore: Springer. 71-89.

Butler, J. (2008). An account of oneself. Teoksessa: B. Davies (toim.) *Judith Butler in conversation: Analyzing the texts and talk of everyday life*. New York: Routledge. 19-38.

Chapman, A. (2015). Wellbeing and Schools: Exploring the Normative Dimensions. Teoksessa: J. McLeod, K. Wright. (toim.) *Rethinking Youth Wellbeing. Critical perspectives*. Singapore: Springer. 1-11.

Chong, H. W., Lee, B. O. (2015). Social-emotional Learning: Promotion of Youth Wellbeing in Singapore Schools. Teoksessa: K. Wright, J. McLeod (toim.) *Rethinking Youth Wellbeing: Critical Perspectives*. Singapore: Springer. 71-89.

Cigman, R. (2012). We need to talk about well-being. *Research Papers in Education*. 27(4), 449-462.

Clarke, J. (2005). New Labour's Citizens: activated, empowered, responsabilized, abandoned? *Critical Social Policy*, 25(4), 447-463.

CVCE (2018). The Marshall Plan and the Establishment of the OEEC. (luettu 20.2.2018)<https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/55c09dcc-a9f2-45e9-b240-eaef64452cae/164c96b3-4d46-4c09-a177-2e6d35a832b2>

Daley, K. (2015). "I'd just cut myself to kill the pain": Seeing sense in Young Women's Self-injury. Teoksessa: K. Wright, J. McLeod (toim.) *Rethinking Youth Wellbeing: Critical Perspectives*. Singapore: Springer. 109-127.

Dean, H. (2010). Understanding Human Need. Bristol: Policy Press.

Deci, E. and Ryan, M. (2006). Hedonia, eudaimonia, and well-being: an introduction. *Journal of Happiness Studies*, 9(1), 1 –11.

Dilts, A. (2011). From 'Entrepreneur of the Self' to 'Care of the Self': Neo-liberal Governmentality and Foucault's Ethics. *Foucault Studies*, 12, 130-146.

Easterlin, Richard (1973). 'Does Money Buy Happiness?'. *The Public Interest*, 30(4), 3-10.

Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Ecclestone, K., Hayes, D. (2008). The Dangerous Rise of Therapeutic Education. Routledge.

Ecclestone, K., & Brunila, K. (2015). Governing emotionally vulnerable subjects and "therapisation" of social justice. *Pedagogy, Culture & Society*, 23(4), 485–506.

Ecclestone, K. (2015). Vulnerability and Wellbeing in Educational Settings: The Implications of a Therapeutic Approach to Social Justice. Teoksessa: J. McLeod, K. Wright (toim.) *Rethinking Youth Wellbeing. Critical perspectives*. 35-33.

Eriksson M., Lindström, B. (2014). The Salutogenic Framework for well-being: Implications for Public Policy. Teoksessa: T. J. Hämäläinen & J. Michaelson (toim.) *Well-being and Beyond. Broadening the Public and Policy Discourse*. Sitra, the Finnish Innovation Fund 2014. 68-98.

Flint-Taylor, J., Cooper C. L. (2014). Well-being in organizations. Teoksessa: T. J. Hämäläinen, J. Michaelson (toim.) *Well-being and Beyond. Broadening the Public and Policy Discourse*. Sitra, the Finnish Innovation Fund 2014. 224-271.

Foucault, M. 2000. Tarkkailla ja rangaista. Keuruu: Otava.

Foucault, M. (1991). Politics and the Study of Discourse. Teoksessa: G. Burchell, C. Gordon, P. Miller (toim.) *The Foucault Effect. Studies in Governmentality. Two Lectures by and with Michel Foucault*. The University of Chicago Press, Chicago. 53-73.

Foucault, M. (1966) Les mots et les choses. Edition Galimard.

Foucault, M. (1980) Tarkkailla ja rangaista. Suom. Eevi Nivanka. Helsinki: Otava.

Furedi, R., (2004). Therapy Culture. London: Routledge.

Gough I., McGregor J. A., Camfield, L. (2007). Theorizing Wellbeing in International Development. Teoksessa: I. Gough, J. A. McGregor (toim.) *Wellbeing in Developing Countries: From Theory to Research*. Cambridge University Press. 1-3.

Greve, B. (2013). Preface. Teoksessa: C. Marklund (toim.) *All Well in the Welfare State? Welfare, Well-being and the Politics of Happiness*. Nordic Centre for Excellence Nordwel. Jyväskylä 2013. 7-12.

Harrikari, T. Satka, M. Alanen, L. Pekkarinen, E. (2011). Johdatus lasten ja nuorten hallinnan kysymyksiin. Teoksessa: M. Satka, L. Alanen, E. Pekkarinen (toim.) *Lapset nuoret ja muuttuva hallinta*. Vastapaino, 2011.

HS, 23.2.2018 “26-vuotias korkeakoulutettu paloi loppuun työssä, eikä stressi hellittänyt edes sairauslomalla - Tutkija: Olen huolissani siitä, millaiseen kulttuuriin nuori sukupolvemme on työelämässä opetettu” <https://www.hs.fi/elama/art-2000005579114.html> (luettu 23.2.2018)

Irisdotter Aldenmyr, S. & Olson, M. (2016). The inward turn in therapeutic education: an individual enterprise promoted in the name of the common good. *Pedagogy, Culture and Society*, 24(3), 387–400.

Jackson, A. & Mazzei, L. (2013). Plugging One Text Into Another: Thinking With Theory in Qualitative Research. *Qualitative Inquiry*, 19(4), 261-271.

Jaworski, A. & Coupland, N. (1999). Introduction: Perspectives on discourse analysis. Teoksessa: A. Jaworski, N. Coupland (toim.) *The Discourse Reader*. Routledge. 1-38.

Jokinen, A. Juhila, K., Suoninen, E. (2016). Diskurssianalyysi. Teoriat, käsitteet ja käyttö. Vastapaino.

Julkunen, R. (2006). Kuka vastaa? Hyvinvointivaltion rajat ja julkinen vastuu. Gaudeamus.

Kalalahti, M. & Varjo, J. (2016). Lähikoulupolut ja painotetut valinnat. Teoksessa: H. Silvennoinen, M. Kalalahti, J. Varjo (toim.) *Tasa-arvon muuttuvat merkitykset. Kasvatussosiologian vuosikirja 1. Kasvatusalan tutkimuksia 73*. Jyväskylä: Suomen Kasvatustieteellinen Seura.

Keinänen, J., Vaden, T. (2011). Filosofian haasteet. Atena.

Lecarpentier, D. (2015). Johdanto: Strukturalismista pragmatismiin. Teoksessa: M. Pyykkönen, I. Kauppinen (toim.) *1900-luvun ranskalainen yhteiskuntateoria*. Gaudeamus. Helsinki. 11-31.

Lundgren, U.P. (1977). Model analysis of pedagogical processes. Lund: Liber/CWK Gleerup.

Marklund, C. (2013) Introduction. Teoksessa: C. Marklund (toim.) *All Well in the Welfare State? Welfare, Well-being and the Politics of Happiness*. Nordic Centre for Excellence Nordwel. Jyväskylä 2013. 12-26.

McGeeney, E. (2015) Young people, sexual pleasure, and sexual health services: What happens when 'good sex' is bad for your health? Teoksessa: K. Wright, J. McLeod (toim.) *Rethinking Youth Wellbeing: Critical Perspectives*. Singapore: Springer. 71-89.

McGregor, A. (2007). Researching wellbeing: from concepts to methodology. Teoksessa: I. Gough and A. McGregor (toim.) *Wellbeing in Developing Countries: From Theory to Research*. Cambridge: Cambridge University Press. 216-251.

McLeod, J., Wright, K. (2015). Inventing Youth Wellbeing. Teoksessa: K. Wright, J. McLeod (toim.) *Rethinking Youth Wellbeing: Critical Perspectives*. Singapore: Springer. 1-11.

McLeod, J., Wright, K. (2016). What Does Wellbeing Do? An Approach to Defamiliarize Keywords in Youth Studies. *Journal of Youth Studies*, 19(6), 776-792.

Miller, P. & Rose, N. (2010). Miten meitä hallitaan? Cambridge: Polity Press Ltd.

Mononen-Batista Costa, S. Brunila, K. (2016). Becoming entrepreneurial: Transitions and education of unemployed youth. *Power and Education*, 8(1), 19 - 34.

Niemi H. (2017). What Is Evidence Required for and Who Generates That Evidence in the Finnish Educational System?. Teoksessa: M. Eryaman, B. Schneider (toim.) *Evidence and Public Good in Educational Policy, Research and Practice*. Cham : Springer International Publishing AG, 2017. 43-62.

Nurminen, E. (2012). Sosiaalipolitiikan muutos Suomessa 1960-luvulta tälle vuosikymmenele. Teoksessa: K. Paakkunainen (toim.) *Suomalaisen politiikan murroksia ja muutoksia*. Helsingin yliopisto: Poliitiikan ja talouden tutkimuksen laitos. 151-187.

OECD (2018) History. (Luettu 20.2.2018) <http://www.oecd.org/about/history/>

OECD How's Life (2011). How's Life?: Measuring Well-being, OECD Publishing, Paris.

OECD How's Life (2015). How's Life? 2015: Measuring Well-being, OECD Publishing, Paris.

OECD Italia (2015). OECD Economic Surveys: Italy. OECD Publishing, Paris.

OECD Itävalta (2013). OECD Economic Surveys: Austria, 2013. OECD Publishing, Paris.

OECD PISA (2015). PISA 2015 Results (Volume III): Students' Well-Being, OECD Publishing, Paris.

OECD SSP (2015). Skills for Social Progress: The Power of Social and Emotional Skills. OECD Publishing, Paris.

OECD Yhdysvallat (2014). OECD Economic Surveys: the United States. OECD Publishing, Paris.

OPH (2011). Tiedosta käytännöksi - OECD tietoon perustuvan koulutuspolitiikan tukena. (toim.) R. Laukkanen. Opetushallitus.

Pollitt, C., & Bouckaert, G. (2011). Public Management Reform: A comparative analysis-new public management, governance, and the Neo-Weberian state. Oxford University Press.

Pynnönen, A. (2013). Diskurssianalyysi: tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Working Paper N:o 379/2013, Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu.

Remes, L. (2006). Diskurssianalyysin perusteet. Teoksessa J. Metsämuuronen (toim.) *Laadullisen tutkimuksen käsikirja*. Jyväskylä: Gummerus. 285-374.

Remes, L. (2004). Diskurssianalyysin kolme traditiota. Menetelmäartikkelit. <https://metodix.fi/2014/05/19/remes-diskurssianalyysin-kolme-traditiota/>

Rinne, R., Silvennoinen, H., Kalalahti, M. & Varjo, J. (2015). Koulunvalinta keskiluokan hankkeena – keskiluokan fraktioiden eriytyvät valinnat ja asenteet. Teoksessa: P. Seppänen, M. Kalalahti, R. Rinne, H. Simola (toim.) *Lohkoutuva peruskoulu – Perheiden kouluvalinnat, yhteiskuntaluokat ja koulutuspolitiikka*. Kasvatusalan tutkimuksia 68. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura. 123-150.

Rose, N. (1999). Powers of Freedom: Reframing Political Thought. Cambridge University Press.

Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) 2010. *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino.

Salo, U.-M. (2015). Sisällönanalyysi ja koodaamisen haasteet. Teoksessa: S. Aaltonen & R. Högbäck (toim.) *Umpikujasta oivallukseen. Refleksiivisyys empiirisessä tutkimuksessa*. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Tampere University Press. 166–190.

Simola, H., Rinne, R., Kivirauma, J. (2002). Abdication of the Education State or Just Shifting Responsibilities? The appearance of a new system of reason in constructing

educational governance and social exclusion/inclusion in Finland. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 46 (3), 247–264.

Sointu, E. (2005). The rise of an ideal: tracing changing discourses of wellbeing. *The Sociological Review*, 53(2), 255–74.

Sointu, E. (2006). The search for wellbeing in alternative and complementary health practices. *Sociology of Health and Illness*, 2(3), 330–349.

Tiihonen, S. (2006). Ministeriön johtaminen. Tampereen Yliopisto, Tampere.

Varhaiskasvatuksen Suunnitelman Perusteet 2016 (2016) Opetushallitus.
http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

Veenhoven, R. (2012). Happiness, also known as “life-satisfaction” and “Subjective wellbeing”. Teoksessa: K.C. Land, A. C. Michalos, M. J. Sirgy (toim.) *Handbook of social indicators and Quality of life Research*. Springer, Science + Business Media. 2012. 63-79.

Venugopal, R. (2015). Neoliberalism as Concept. *Economy and Society*, 44(2), 165-187.

Vähämäki, J. (2009). Itsen alistus. Työ, tuotanto ja valta tietokyykykapitalismissa. Tutkijaliitto. Otava. Keuruu 2009.

Ware Jr., J. E. (1990). Measuring Patient Function and Well-Being: Some Lessons from the Medical Outcomes Study. Teoksessa: K.A. Heithoff, K. Lohr. (toim.) *Effectiveness and Outcomes in Health Care: Proceedings of an Invitational Conference*. Institute of Medicine (US) Division of Health Care Services Washington. 107-120.

Wetherell, M. & Potter, J. (1988). Positioning and Interpretative Repertoires. Conversation on Analysis and Post-Strukturalism in Dialogue. *Discourse and Society*, 9 (3), 128-164.

World Bank (2013). Wieteke, F.-B., McLeod, C. (2013). Jobs, Wellbeing and Social Cohesion. Evidence from Value and Perception Surveys. *Policy Research Working Paper 6447*. World Bank. Development Economics. Office of the Senior Vice President and Chief Economist. May 2013.

<https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/55c09dcc-a9f2-45e9-b240-eaef64452cae/164c96b3-4d46-4c09-a177-2e6d35a832b2>

oecd.org